

elkar

UDA 2020
60. ZENBAKIA
www.elkar.eus

TESTU2020 LIBURUAK

**Etzetik edo liburu-dendan eskuratu
ikasturte berrirako behar duzun guztia**

Elige la opción que más te convenga

**Etzetik erosi eta
liburu-dendan jaso**
Compra desde casa
y recoge en la librería

**Etzetik erosi eta
etxean bertan jaso**
Compra desde casa
y recíbelo en casa

**Liburu-dendan erosi eta
etxera bidaliko dizugu**
Compra en la librería
y te lo enviamos a casa

**Liburu-dendan erosi
segurtasun neurri guztiekin**
Compra en la librería con
todas las medidas de seguridad

ekar

www.ekar.eus

*Zure
beharretara
egokitua*

JOSEBA LARRATXE

12. elkar ILUSTRAZIO eta IPUI LEHIAKETA

Duela hamabi urte, **elkar** Fundazioak haurren eta gazteen artean euskarazko irakurza-letasuna eta sormena bultzatzeko **elkar** ilustrazio eta ipuin Lehiaketa abian jarri zuen. Urtero, milaka haurrek eta gazteek euren lanak aurkeztu dituzte. Aurtengoan ere hala izan da nahiz eta Covid 19ak sortutako osasun krisi egoeragatik, eta haren ondorioz ikas-tetxeak itxita egon direlako, parte hartzea beste urteetan baino txikiagoa izan den. Hala ere, orotara, 4.825 jaso ditugu. Nabarmenezkoa da komikien eta ipuinen kategoriek gora egin dutela.

12. edizio honetan, txikienek **Paddy Rekaldere**n "Kaioa" ipuina irakurri eta ilustratu behar zuten; koxkorragoek **Mai Egurzaren** ilustrazioa hartu behar zuten oinarri bezala ipuin bat idazteko; eta helduenek ipuin klasiko bat komiki ala bineta bihurtu.

Irabazleen zerrenda osatua <http://bit.ly/ilustrazio-ipuin-lehiaketa>

elkar
liburu-
dendak

ALGORTA (GETXO)
Tellebxe 11
94 491 66 16

ARRASATE
Erdikokale 14
94 379 78 29

BAIONA
Arsenal plaza
559 59 35 14

BASAURI
Dr. Jose Garai 11
94 426 13 84

BERGARA
Ibargarai 7
94 376 40 50

BILBO
Licenciado Poza 14
94 443 47 08

Iparagirre 26
94 424 02 28
Zamudioko
ataria Zazpikale
94 416 14 50

DONOSTIA
Fermín Calbetón 21
94 342 00 80
Bergara 6
94 342 63 50

GASTEIZ
San Prudencio 7
94 514 45 01
Apraiztarak 1
Campus
94 514 16 70

HERNANI
Kale Nagusia 30
94 355 15 37
IRUN
Colón pasealekua 8
94 363 17 26

IRUÑEA
Comedias 14
94 822 41 67
Leire 9
94 817 55 38

TOLOSA
Arostegieta z/g
94 367 35 33

El mal de Corcira Lorenzo Silva

DESTINO

**BEVILACQUA CUENTA
POR FIN SU PASADO EN LA
LUCHA ANTITERRORISTA
EN EL PAÍS VASCO.**

La novela más esperada
de la serie negra de mayor éxito.

FIKZIOAREN ETA ERREALITATEAREN ARTEAN

Atenas klasikotik *Boccaccio*ren *Dekameron*eko Erdi Aro-raino, eta handik *Camusen* XX. mendeko *Izurritea* nobel-araino, aldiro izan du gizakiak bisitari Dama Beltza izurritearen mozarropean. Eta hari ihes egin nahian, fikzioa eta liburuak ondasun paregabeak gertatu izan zaizkio. Norbaitek pentsa lezake urrutiegi joan ote naizen konparazioan; baina, ez, *Dekameron*ari *Boccaccio* idatzi zion sarrerak gaur-gaurkoa dirudi. Literaturak balizko munduak sortzen ditu, bizi dugunaren metafora gisa funtzionatu ohi dutenak. Baina konfinamenduaren ironiari esker, mundua bera bihurtu zaigu literaturaren metafora. Eta galdutako bizitzaren arnasa biriketatuzko igarobaimen ziurrena fikzioa izan da. Baiki, fikzioa da Noeren ontzira adar berdea mokoan usoak ekarri zuena; izan ere, berandu gabe, bizitzaren taupada berreskuratzeko esperantza zabaldu baitzuen berarekin.

Kartzelaldia izan da konfinamenduaren metaforarik absolutuena; handik idatzia da *Funanbulistaren beldurra*. Hogeita bi urteko ETAkidea atxilotu eta hurrengo hamasei urteko kartzelaldiaren berri ematen digu *Karlos Gorrindok*. Barne bilakaera baten abentura luzea da harena. Norbere egiagatik bestearen egia eraitsi eta ezaba zezakeela uste sendo eta indartsua izatetik, egia ez dela inoiz singularrean existitzen konbentzimenduan egindako narratiba eskaintzen zaigu liburuan. Inorena ez bada egia, ezin ba egiaren izenean inor hil. Gaur egunetik irakurritako harrigarriak egiten zaizkigu urte haietako (80ko urteak) eztabaidetan ohikoa zen hiztegia, ideologiak oretutako hiztegi dogmatiko, abstraktu eta absolutua. Artean politikoki sekularizatu gabeko hiztegi funanbulista. Gure iragan hurbilaren memoria petralaren lekuko bikaina da liburuak.

Noelia Lorenzoren *La estrella de quince puntas* liburuak krimenaren generoan barneratzen gaitu. "Cosecha roja"ko beste izenburuak bezala, berea ere nobela beltza edo poliziakoa da; eta, beste behin, Ertzaintzako Eider de-tek-tibea eta Jon Ander lankideak protagonismo bikaina

ARGIANTZA
Pello Lizarralde
EREIN

**FUNANBULISTAREN
BELDURRA**
Karlos Gorrindo
EREIN

**LA ESTRELLA DE
QUINCE PUNTAS**
Noelia Lorenzo Pino
EREIN

izango dute fikzioan. Baina, non dago, generoak berezkoak dituen arau protokolarioez haratago, nobelaren xarma? Nobelako protagonisten arteko harreman sarean, gehienetan perbertsioaren azpilduretan gorpuztuak. Psikiatren manualetan arrunta litzatekeena irudikatzen digu fikzioan *Noeliak*, alegia, pertsona nagusien perbertsioen iturria umetan jasandako abusueta dagoela. Iraganeko buztin haiek, gaurko lokatzak. Irudimena eta ausardia narratiboak dira nobelaren zutabe nagusiak.

Argiantza da *Pello Lizarralderen* orain arteko azken nobelaren izenburua. Nobelabiribila, inondik ere. Kamera (zine-matografikoa) iristen ez den lekuetara iristen da literatura. Hala ere, *Lizarralderen* literaturan kamera oso exigentea da, eta pertsonaien arnasotsa bera ere bildu nahi luke

kamera horrek. Prosa bikain batean euria ere entzun egiten da. Atzean gelditzen ari den mundua du kontagai *Argiantzak*, zenbaki eta kalkulu hutsak bizitzaren beste dimentsio guztiak azpiratu aurreko mundu bat. Egilearen begirada zorrotza baina sosegu handikoa da, eta oharkabea bezala arnastuko du irakurleak galeraren dimentsioa. Izate eta bizitzeko aldarte bati ematen zaio adioa nobelan.

Irakurri liburuak! Ez dago gure gizatasuna eraikitzeko modu bikainagorik!

IÑAKI ALDEKOA BEITIA
Erein argitaletzeko editorea

UNA EMOCIONANTE HISTORIA
SOBRE LA LIBERTAD Y LA ESPERANZA
EN AUSCHWITZ.

BASADA EN HECHOS REALES

PLAZA JAMES
Penguin
Random House
Grupo Editorial

Disponible
audiolibro y ebook

f t i @ megustaleer
www.megustaleer.com

“Milaka istorio
interesgarri
daude gure amaxi-
aitatxiengan”

MADDI ANE TXOPERENA

ARGAZKIA: GARAZI CONDE ORUBE

**Lehen liburua kaleratu du Maddi Ane Txoperena Iribarrenek (Hendaia, 1994),
Gazteluma bekaren laguntzaz: *Ene baitan bizi da*. Marie protagonista lapurtarra
Parisen bizi da, baina udako oporretan, gurasoenera joan ordez amaxxiengana
joanen da, eta bien istorio txirikordatuak osatuko dute eleberriaren haria.**

**Zure lehen esperientzia da hau literaturan, ala
lehendik ere aritua zinen?**

Nire izenean idazten dudana lehen lan argitaratua da, bai. Aitzinetik idatzi izan ditut ipuinak-eta, nire buruarentzat, edo ezizenez sinatuak, aldikarrietan eta.

Marie protagonista bezala, zu ere Lapurdiko kostaren eta Nafarroako Bortzirien artean bizi izan zara. Zer du zugandik Mariek eta zer du zure irudimenetik?

Marie nire antzekoak ditu ezaugarri batzuk: Lapurdi eta Nafarroaren arteko joan-etorria, adina gutxi gorabehera, amaxxiarekin duen harremana ere bai, hein batean. Gainerako guziaz irudimenaren produktua da. Arriskua ere badu norbere buruaren antza izan deza-

**ENE BAITAN
BIZI DA**
Maddi Ane
Txoperena Iribarren
ELKAR

keen pertsonaia bat asmatzek, baina uste dut aldi berean errazago asma ditzakedala nire hurbileko neska baten kezak eta bizipenak.

Liburuan bi belaunaldi dira nagusi, eta haien istoriak kontatzen dira: batetik, zure adineko neska-mutilen kezak; bestetik, haien amaxxi mundua, 50eko hamarkada... Zerk piztu dizu gerraosteko garai horrekiko jakin-mina?

Bereziki, nire amaxxi kontaturiko istorioek, hurbilena dudana delako-edo. Baina oro har uste dut nahiko erromantikoa izan naizela beti garai zaharragoekiko. Urte gutitan bizimodua anitz aldatu dela ikusten dut, galteaz direla pentsatzeko eta egiteko modu batzuk, eta zorte bat iruditzen zait oraindik ere bertze garai haiek bizi izan zituztenak bizirik eta hurbil edukitzea. Milaka istorio interesgarri daude haiengan, eta, kasurik egiten ez badiegu, galdu egingen dira.

Aberatsen etxeetan neskame aritzen ziren emakumezkoak dira protagonista liburuaren harietako batean, Josefina eta bere lagunak; fikziozko lanetan ia beti itzalean geratu izan den gizarte-klase hori bindikatu nahi izan duzu?

Modu batean, bai. Gure eskualdean anitz hitz egin eta idatzi da Ameriketara joan ziren artzainez edo kontrabandoan aritzen ziren gizonezkoek, baina ez hainbertze kontrabandoan aritu ziren emakumeek edota Ipar Euskal Herrira eta Frantziara migratu zuten neskatok. Historia modu partzialean ailegatu da guregana, emakumeak eta haiek egindako zaintza lanak ez direlako kontuan hartu, eta erranen nuke emakumeek eurek ere anitzetan ez diotela baliorik eman egin dutenari.

Gazteluma burtsaren laguntza ukan duzu lan hau idazteko. Zer dute horrelako bekek: babes, presioa, bultzada...?

Denetarik pixka bat, baina bereziki akuilu dira, nik uste. Alde batetik dago dataren kontua, eta bertzea da parte ekonomikoa: niri aukera eman dit hilabete batzuek lasai ibiltzeko, bertze soldatapeko lanik egin beharrik gabe. Pribilegiatu sentsazioa izan dut, baina uste dut ez lukeela hala behar. Hor du parte txarra beken sistemak ere: guti batzuek baino ez dutela lortzen.

TERESA LARREA
Kazetaria

GRAMATIKA LAN-KOADERNO BERRIAK

B2-C1

JOXERRA BUSTILLO
Escrítor

Proposamena

LEAN A OLGA TOKARCZUK

No suelo recomendar lecturas, cada cual debe trazarse su propio camino sin dejarse llevar por las influencias del entorno. Si así lo hiciera se quedaría varado en el estanque de los superventas, perdiéndose la agitada corriente de la literatura más transgresora e incómoda.

Soy un devoto de la literatura centroeuropa, en especial de la austriaca, aunque también he leído a autores polacos, checos o de la escurridiza Galitzia. Apunten a Hans Lebert, Bohumil Hrabal, Soma Morgenstern o Joseph Roth, nunca fallan.

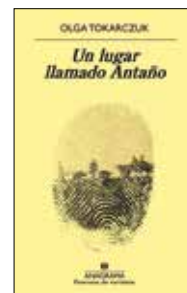
Aprovecho la ocasión para reivindicar a las escritoras, menos numerosas que los escritores, pero con la capacidad de con-

tarnos las cosas de otra manera, ni mejor ni peor, distinta. Me encanta leer a Alice Munro, a Natalia Ginzburg, a Elfriede Jelinek, tan diferentes, tan deliciosas.

Ahora asistimos a la confirmación de la polaca Olga Tokarczuk, Nobel 2018, cuyos libros se empiezan a publicar en algunas lenguas de la península. Recomendando recorrer sus títulos comenzando con *Sobre los huesos de los muertos* (Siruela), una novela de intriga en la cual la naturaleza se convierte en el personaje clave de la trama, dentro de un relato en el que se retrata la Polonia rural de la mano de una mujer que regresa al campo tras una vida entera en la ciudad.

Llega ahora a las librerías *Un lugar llamado Antaño*, en la que se dibuja un mundo mágico donde se desenvuelven variados personajes, unos inventados, otros basados en su propia familia, como la abuela Misis. Un mundo abigarrado, repleto de imaginación, que estoy seguro captará la atención de quien lo lea.

Concluyo. De la obra de Tokarczuk se desprende que no le gusta nada el mundo en el que vive y que el respeto a la naturaleza, en especial a los animales, debe ser premisa fundamental en la compleja tarea hacia la construcción de un planeta menos agresivo y un poquito mejor que el que tenemos. Léanla.

UN LUGAR LLAMADO ANTAÑO
Olga Tokarczuk
ANAGRAMA

Profila JOSE LUIS ZUMETA

ARTEAREN MUGAK ZABALDU ZITUEN ARTISTA

ISMAEL MANTEROLA
EHuko irakaslea

Euskal kulturak erreferentzia ziko pertsonaia galdu zuen aurreko apurtean. Jose Luis Zumeta artista inportantea zen, 60ko hamarkadako euskal kultura hurrengo mendearekin lotu zuen horietakoa.

Belaunaldi hartako egileek argi utzi ziguten gizartearekin zuten konpromisoa eta arteak kulturako beste esparru batzuekin zuten lotura. 60ko hamarkada une erabakigarria izan zen euskal kulturarentzat, desagertzeko edo etorkizunerako bizirik mantentzeko aukeren arteko borrokan sumatu zuten garaiko egile askok, eta izugarrizko ahalegina egin behar izan zuten aurrera jarraitzeko, aurkako testiguruaren erdian.

Saiakera horien artean, Zumeta bezalako egileek artistaren lan intelektuala elite baten esku egon behar zuela onartu beharrean, jendearekin sortu eta partekatu behar zela uste zuten, borroka sozialari eta politikari lotuta. Beraz, artea ahalik eta gehien zabaltzea izan zen Zumetaren garaiko sortzaileen lana. Horregatik, musika edo literaturarekin bat egitea ez zen arrotza artistentzat, idazleak edo musikariak

lagunak edo kideak zituztelako. Modu naturalean ulertutako kolaborazio horietako asko ezagutzen ditugu, baina, seguru asko, Zumetak Mikel Laboaren diskoen azaletarako egindakoak izango dira jende gehienak ezagutzen dituen lanak. Hain zuzen, Jose Luis Zumeta izan zen musikarekin edo idazleekin batera lan gehien egin zuen artista.

Literaturarekin izandako harremana bere laguna eta herrikidea zen Joxean Artzeren eskutik etorri zen. 1973ko *Laino guztien azpitik...* eta *Eta sasi guztien gainetik...* izeneko liburuak garai hartako esperimentazioaren emaitza harrigarriak dira. Urteak pasatu ondoren, Bernardo Atxagaren *Nueva Etiopia* (Detursa, 1996) liburu-diskoaren

azala eta ilustrazioak egin zituen. Azken urteetako kolaborazioen bat aipatzearren, 2011n Pako Aristiren Scott Barberenaren bizitzako lehen pausoak (Elkar) liburuaren azala jarri daiteke eta Susarako Rafa Eguigurenen *Chevrolet Tropikala* (2007) eta *Txipirotak bere beltzean* (2019).

Artzerekin zuten harreman estuaren antzekoa izan zen Mikel Laboarekin izandako laguntasuna eta maitasuna. Hamaika disko azal margotu zizkion 1974an *Bat hiru* argitaratu zenetik. Zumetak Laboa ondo ezagutzen zuen, asko konpartitzen zuten eta ez da arraroa konplizitate horrek utzitako uztza oparoa. Horregatik azken urteetan Laboari buruz argitaratu diren liburuetan ere, Zumetak egin ditu azalak: 2013ko *Xume. Laboa Zumetarenean* eta Marisol Bastidak 2014an argitaratutako *Memoriak. Mikel Laboaren biografia* bat (Elkar). Azkenik, Zumetak berak bultzatutako liburuak ere aipatu behar dira: *Zumeta 98. Mendebal Afrika, bidai bloka* eta buruko gaixotasunak zituztenekin batera landutako *Oi! Bihotz/Ay! Corazón/Oh! Heart* artista liburu ederra.

IRATI JIMENEZ IDAZLEA

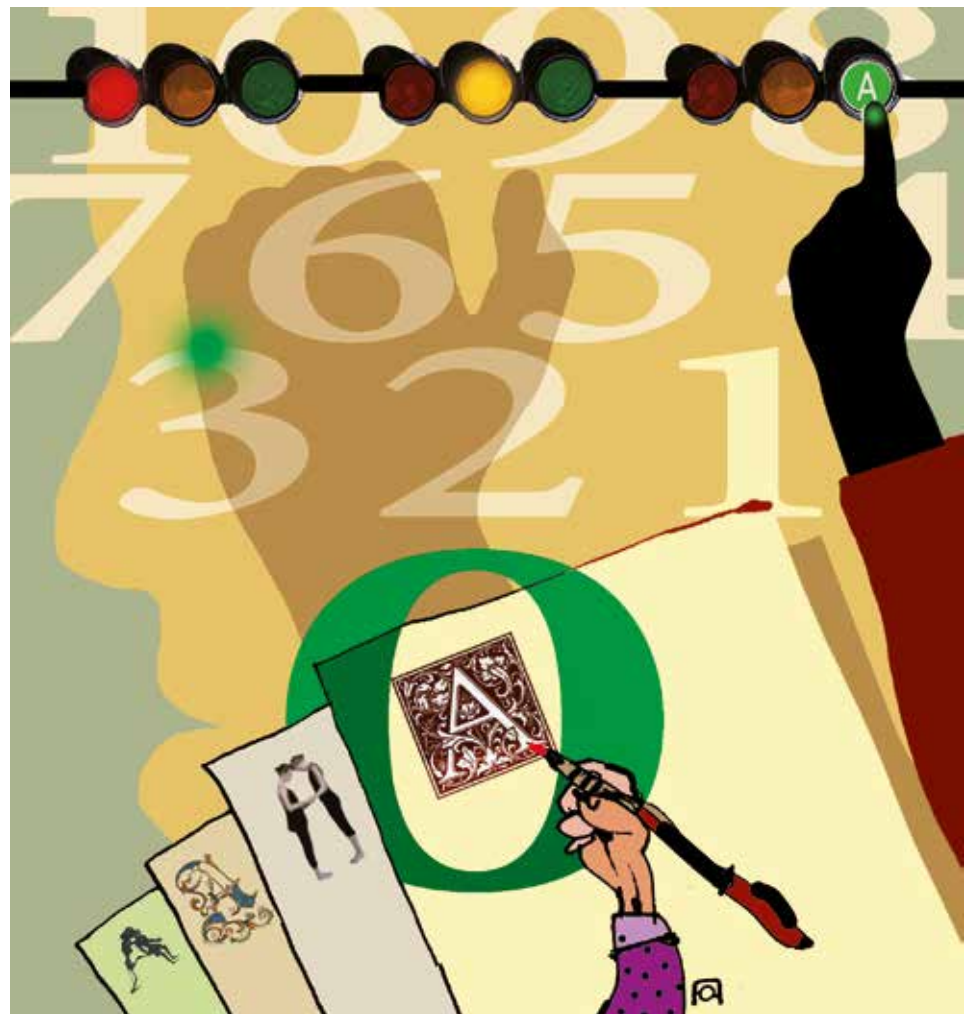
LEHEN ESALDIAREKIN MAITEMINTZEN GARA

“Terry Lennox lehen aldiz ikusi nuenean mozkor zegoen, Silver Wraith estiloko Rolls-Royce batean, The Dancerseko terrazaren aurrean”. Liburu batzuekin ez duzu besterik behar: esaldi bat eta badakizu maitemindu egingo zarela. Urte asko pasa dira **Raymond Chandler**ren *Ez adiorik* (Igela, 2001) lehen aldiz negar artean bukatu nuenetik baina ezin dut lehen esaldi hori hotzikararik gabe irakurri. “Terry Lennox lehen aldiz ikusi nuenean...”. Momentu horretan edertasun terrible bat hasten da, niretzat ahaztezina.

Hasierak oso inportanteak dira literaturan, idazleentzako zein irakurleentzako. Idazleak askotan gal lezake bere buruan konfiantza edo adorea baina lortu baldin badu maiteminduko duen hasiera bat idaztea, beti lortu dezake adorea. Hala uste zuen Baudelaire handiak eta guk baino gehiagozekien literaturaz. Irakurle batentzat, berriz, hasiera fundamental da. Zuek ez dakit baina nik lehen orrialdea irakurrita erabaki dut gehienetan liburu bat irakurtzen jarraitu ala ez. Hor egoten da mila aldiz esanagatik berria dirudien magia hori, irakurtzera bultzatzen nauena.

On *Kixoter*en hasieran narratzaileak gauza batekin ez duela akordatu nahi esaten digu eta berehala interesa sentitzen dugu. “Zeukan izenik gogora ekarri ere nahi ez dudana Mantxako basa-herri batean...”. **George Orwell**en 1984an (Txalaparta, 2007) eguraldiaren berri ematen zaigu, baina ezohiko xehetasun batek zirrara eragiten digu, oso bestelako mundu batera garamatza. “Apirileko egun argi eta hotz bat zen, eta erlojuak hamahiruak jotzen ari ziren”. *La Regentaren* lehen esaldian **Leopoldo Alasek** hiri batera garamatza eta kontraesan ezin interesgarriago batekin hiri horri buruz gehiago jakiteko gogoak pizten digu: “Hiri heroiko hura siesta egiten ari zen”. *Obabakoak* (Erein, 1988) hartan bazen hasiera gogoangarri bat baino gehiago. Hauxe nire favoritoa: “Bazen behin, Bagdadeko hurian, merkataria aberats baten zerbitzuan lan egiten zuen Dayoub izeneko morroi bat”.

Gustatzen zaizkidan hasierak irakurlearen letaginak zorroztu egiten dituzte. Irakurtzeko gogoak ematen dute. “Gaua zen, gaua izatea merezi zuen”. **Harkaitz Cano**, *Twist* (Susa). “Laguna izoztu egin da. Horixe irakurri dut gaur jaso dudana oharretako batean”. **Joseba Sarrionandia**, *Lagun izoztua* (Elkar, 2001). “Urte bi eman ditu Onofrek herritik kanpo, itsasoak hausten, eta etorri denean mundu zabaleko hotzak berarekin ekarri ditu”. **Edorta Jimenez**,

ILUSTRAZIOA: ANTTON OLARIAGA

Azken fusila (Susa, 1993). “Roka ero putak aitaren eskopetarekin bere buruari tiro eman zionean hasi zen dena”. *Eskuetan mapak* (Txalaparta, 2007), **Asier Serrano**.

Oraindik ez dut irakurri *Ene baitan bizi da* (Elkar, 2020), **Ane Maddi Txoperenaren** lehenbiziko eleberria baina begira lehen esaldia: “Aski zaku ttipian sartu zaizkio zazpi urtez metatzen arituriko ondasun guziak”. Zer gertatu den jakin nahi dut, zergatik zazpi urte, zergatik hain zaku txikia.

Azken urteotan hasiera gogoangarri ugari eman dizkit euskal literaturak, zorionez. **Eneko Barberenaren** *Afri-*

kanerrak (Elkar, 2019) bikaina galdera batekin hasten da “Non da Omar?” eta **Karmele Jaioren** *Aitaren etxea* (Elkar, 2019) ezohiko zarata batekin. “Tiro hotsak mendian. Berriz entzun dituzu hor goitik, tontorretik”. **Amek ez dute** (Elkar, 2018) irakurtzen hasi nintzenean segituan jakin nuen maitemindu egingo nintzela: “Uda betean izan zen. Ostegun arratsalde batez”.

Lehen esaldi batek promesa bat egiten dizu, botereztu betea. Liburu botereitsuak promesa hori betetzen dakitenak dira. Bilatu beti hasiera onak. Bizirik daudenak eta bizirik sentiarazten zaituztenak.

**“La escritura
tiene la facultad
suprema de
ayudarnos a pensar”**

**JAVIER
SIERRA**

FOTOGRAFÍA: G. AVERBE

El exitoso escritor Javier Sierra (Teruel, 1971) tenía dos proyectos sobre la mesa cuando llegó la pandemia y sintió la necesidad de escribir sobre lo que estaba sucediendo. “En tiempos exigentes la novela debe ayudarnos a ordenar las ideas y proveernos de esperanza suficiente para afrontar los retos que se nos vienen encima”, asegura. De esa pulsión surge *El mensaje de Pandora*, una novela que bebe de los clásicos, publicada por Planeta.

La novela es una larga carta.

Sí, la dirige una tía a su sobrina de dieciocho años, y en ella le transmite una serie de descubrimientos que ha hecho sobre la última pandemia planetaria y su origen. La carta contiene recuerdos de viajes, dibujos y esquemas que descubren a la joven que lo que tiene entre manos es una especie de manual para alcanzar el futuro. El hallazgo la alcanza como un relámpago.

¿Cuál es para usted la misión de la escritura?

La escritura fue inventada hace por lo menos cuatro mil años para, en primer lugar, preservar la memoria. Pero también para poner orden al caos de la vida y darnos la falsa sensación de que podemos llegar a entenderla y dominarla. Cada autor hace de esa herramienta un uso diferente, y está en su derecho de hacerlo. Pero, para mí, la escritura tiene la facultad suprema de ayudarnos a pensar, al tiempo que con ella creamos el mundo en el que vivimos. Creo que hay que ser muy cuidadoso con lo que uno escribe, porque con la palabra se están sincronizando las mentes de quienes la leen, orientándolas hacia el bien... o no.

«Nadie mira atrás para decidir qué camino tomar. Y es un error.» Por eso, supongo, este libro mira hacia atrás y bebe, incluso, de la mitología griega. ¡Exacto! Es imposible no asombrarse al examinar los clásicos. Con mucha menos información que nosotros,

**EL MENSAJE
DE PANDORA**
Javier Sierra
PLANETA

pero con una capacidad de observación encomiable, construyeron mitos en los que disfrazaron auténticas teorías científicas. Por ejemplo, la idea de que la vida llegó a la Tierra desde las profundidades del espacio —lo que los modernos astrobiólogos llaman «panspermia»— ya estaba dibujada en textos griegos y egipcios. Estos últimos, por ejemplo, hablaban de que la vida fue traída hasta el Nilo a bordo de una piedra sagrada caída del cielo, llamada *Benben*. La veneraron durante siglos en la antigua ciudad de Heliópolis, y hoy creemos que fue un meteorito de hierro no muy diferente a la Piedra Negra que los musulmanes todavía veneran en La Meca, y que creen que es una roca del Paraíso. El lugar donde nació la vida, claro. ¿No le parece curioso?

Hay mucho que revisar porque las pandemias víricas nacieron con la invención de la agricultura y la ganadería hace 10.000 años...

Durante la crisis de la COVID-19 hemos aprendido que los coronavirus son patógenos zoonóticos, esto es, organismos que saltan del reino animal al humano y se expanden con virulencia. Esas transferencias empezaron en el Neolítico, cuando nuestra especie empezó a convivir con los animales que domesticaron y a organizarse en comunidades cada vez más grandes. Su irrupción diezmo a esas tribus antiguas, pero a la vez las forzó a evolucionar y a prepararse para la siguiente plaga. Y así crecimos y evolucionamos a lo largo de miles de años... Sí. De algún modo, la enfermedad nos ha ayudado a levantar nuestra civilización.

Juega usted con la hipótesis, sorprendente, de que estos virus pudieron haber llegado —y siguen haciéndolo— desde el espacio exterior.

La idea no es mía. La defendieron mentes del siglo xx tan brillantes como Francis Crick —Premio Nobel de Medicina por el descubrimiento de la doble hélice del ADN— o el astrónomo británico sir Fred Hoyle. Según ellos, meteoritos y cometas transportan en su interior patógenos que infectan continuamente nuestra atmósfera. Piénselo. Cada día, 100.000 kilos de ese polvo cósmico entran en nuestra atmósfera. En la remota prehistoria de este planeta esa «lluvia» pudo ayudar a desencadenar las primeras formas de vida... Pero hoy pueden traernos también patógenos que dan lugar a enfermedades que, a veces, nos afectan. Desde ese punto de vista, estoy seguro de que en el futuro no solo vacunaremos individuos, sino también nuestra atmósfera. Al tiempo.

La mal llamada gripe española levantó los modernos sistemas de sanidad universal. ¿Cree que esta pandemia nos dejará algo bueno?

Ya lo ha hecho. De entrada, ha obligado a los gobiernos de todo el planeta a poner en marcha programas de ayuda económicos y sanitarios para los más desfavorecidos —que lo eran ya mucho antes de la pandemia—. También nos ha ayudado a descubrir el enorme potencial de las nuevas tecnologías en ámbitos tan dispares como el trabajo, la enseñanza o la comunicación personal. Y confío en que nos traerá una generación de escritores que reflexionarán mucho mejor sobre la sociedad que construirá nuestro futuro antes de la siguiente crisis sanitaria global. Que llegará, claro.

TXANI RODRÍGUEZ
Periodista

Hitzak hots

Antton Valverdek bost euskal poetaren olerkiak musikatu ditu

HITZAK HOTS

Antton Valverde · Anjel Lertxundi
Miren Agur Meabe · Jule Goikoetxea ·
Tere Irastortza · Arantxa Urretabizkaia ·
Itxaro Borda
PAMIELA

Hitzak hots poesia kantaldia izan zen lehenengo, eta liburuxka eta dvd bihurtuta dator orain, Pamiela argitaletxearen eskutik. Arantxa Urretabizkaia, Itxaro Borda, Jule Goikoetxea, Miren Agur Meabe eta Tere Irastortzaren olerkiei Antton Valverdek jarri die musika. Orkestra osoaren zuzendari, ostera, Anjel Lertxundi aritu da.

Musika eta poesia aspaldiko adiskideak dira Euskal Herrian. Bide luzea egin dute elkarri lagunduta. Anjel Lertxundiren irudiko, "poesia irakurketaren bidez zabaldu da gehien, baina musikak asko lagundu dio hainbat testu ezagutarazteari. Lizardik eta Lauaxetak, adibidez, ez luke gaur daukaten oihartzunik kantariak emandako aupadarak gabe".

Lizardi eta Lauaxeta musikatu dagoen Antton Valverde arduratu da *Hitzak hots* proiektuko doinuez. Izan ere, ideia Lertxundi eta Valverderen arteko solasaldi bateko galderak piztu zuen. Hainbeste olerkariaren lanak musikatu dituen herri honetan, zergatik dira hain gutxi emakumeen olerki musikatuak?

Ez da izango ez dagoelako emakume olerkaririk. Esan eta egin. Lertxundik poetak aukeratu zituen. Zeren arabera? "Gustu kontuak daude, noski. Baina baita euskararen ahots desberdinen –euskalkien– araberrako hautamena ere. Normala da nik nire belaunaldi eta ondoren samarrekoei erreparatzea –hobeto ezagutzen ditut gazteak baino–, baina belaunaldi gazteak kanpoan utzi gabe", esan digu Lertxundik.

Bitxia ere bada. Aurreko batean, aldizkari honetan bertan, Joseba Sarrionandiak esan zuen bere olerkiak irakurtzeko pentsatuta daudela. Nork eta 150en bat kantu sorrarazi dituen poetak. Antzera dabil, ostera, Arantxa Urretabizkaia, olerkien musikaltateaz galdetuta. "Nire musika gaitasuna eskasa da oso. Nik eritmoari erreparatzen diot", aitortu digu.

Baina poetak bere olerkia sortzean musikaltateari jaramonik ez egiteak ez omen dakar aparteko trabarik. Antton Valverderen aburuz, "edozein poema izan daiteke musikatu. Kontua da, nolabaiteko lotura sortarazi behar duela musikagilearekiko; lotura intelektual, sentimental, edozein motatakoa".

Lertxundik proposatutako poeten artean, Valverdek olerkiak hautatu zituen. "Bai estiloak eta bai gaiak, diferente izan zitezela nahi izan nuen. Zortzi dira denetara, eta zortzi horietatik pare bat edo hiru lehen pasadan aukeratu nituen; esate baterako, Tere Irastortzaren *Lo kanta ama batentzat* hasieratik iruditu zitzaidan gozoa, iradokitzailea eta originala. Gehienetan abiapuntua hitzen xarma izan da. Beste batzuetan planteamenduen interesa".

Horrela gauzatu zen *Hitzak hots*. Lertxundi hitzaurre literarioaz arduratu zen, poeta bakoitzak bere olerkiari sarbidea jarri zion eta Antton Valverdek, Alos Duo bikoitearen laguntzaz, abesti bihurtu zituen. Chillida-lekun egindako emanaldia da dvd-ak dakarrena.

Behin proiektua eginda, ba ote da erantzunik? Zergatik musikatu dira hain emakume poetaren lan gutxi? "Kulturaren arloan jarduten duten gizon gehienek uste dute gizonek egindakoa (musika, literatura...) unibertsala dela eta emakumeona, sektoriala. Gurea berezia da, emakumeoi dagokigu, izenondoa behar du", erantzun du Urretabizkaia. "Ezjakintasunarengatik, errutinengatik, ez dagoelako gizartearen sektore, giro eta zirrikitu bakar bat ere ikusgarritasunaren atea zabaldu dienik emakumei oro har eta emakumeen poesiari gure kasuan", gaineratu du Lertxundik.

HEKTOR ORTEGA
Kazetaria

Sergio del Molino
nos lleva a un
territorio que nos
pertenece a todos: la
piel.

El autor de *La España vacía* vuelve para hacer que nos miremos como nunca lo habíamos hecho.

«Uno de los escritores
más brillantes de mi
generación.»

ANDRÉS NEUMAN

© Patricia J. Garcinuño

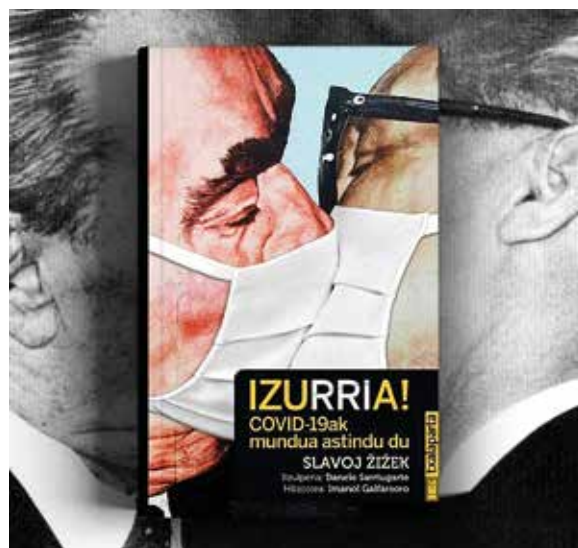

ALFAGUARA

Penguin
Random House
Grupo Editorial

ŽIŽEKEN IZURRIA!

Danele Sarriugartek Slavoj Žižek filosofo esloveniarraren *Pan(dem)ic!* ekarri du euskarara, Txalaparta argitaletxean. Jatorrizko hizkuntzaren bikoiztasuna gorde du izenburuak euskal edizioan: *IZURRIA!* Pandemiak beldurra hedatu duen honetan, etorkizunaz gogoeta egitea dagokigu. Imanol Galfarsoro elkarriketatu dugu horretarako, liburuaren hitzostegilea eta *International Journal of Žižek Studies*en editorea bera.

Zenbait mediotan irakurri dugu Žižekek “kapitalismoaren amaiera” iragarri duela liburu honetan. Hala da?

Žižeken ezaugarri nagusietakoa bikoiztasuna da, eta, oro har, ezkor dirau pandemiak eraginda gizarteak hobera aldatuko denik. Argi dagoen bakarra da birusak gure bizitzaren oinarriak desegingo dituela, eta horrek, sekulako sufrimendua sortzeaz gain, izugarritzko kalteak eragingo ditu. Liburuaren hasiera-hasieratik adierazten duen bezala, bestalde, epidemiak ez gaitu zuhurrako bihurtuko.

Erantzuna ez dator norbanakoaren erantzukizunetik?

Ez. Erantzuna kolektiboa eta komuna denari begiratzetik dator. Eta bai, Žižekek badaki, zeharka liburu honetan ere aipatzen duelako, benetako komunismoaren iraganeko esperientziaren egiaz: desastrea, katastrofea... Baina, hala eta guztiz ere, “komunismo” terminoa erabiltzen duenean, etorkizunerako antolaketa global berri batez ari da.

Komunismoa iragarri baino gehiago, aldarrikatu.

Žižeken arabera, koordinazioa eta elkarkidetzaz azpimarratzeko garaia ez da inoiz izan premiazkoagoa. Pandemiaren ondorioa izugarritzko amesgaiztoa izan ez dadin, merkatu librearen nagusitasunean oinarritzen den sistema ekonomiko neoliberalak gainditu behar da.

Komunismo berrasmatua politika garden eta herriko berriekin garatu behar da. Koronabirusa dela-eta, denok gaude txalupa berean.

Iraganeko normaltasunera itzultzerik ez badago, baina, txalupa horrek bizimodu zahar eta agortua atzean utzi beharko du beste “normal” berri bat eraikitzeko. “Komunismo” hitzak, horrela, ekonomia kontrolatzeko eta arautzeko ahalbidea adierazten du maila globalean. Are eta gehiago, aipatu elkartzasuna eta elkarkidetzaz ez dira nahikeria idealistak, salbatu gaitzakeen aukera arrazional bakarra baizik.

“*Izurriak
ez gaitu zuhurrako
bihurtuko*”

Inozokerian erori gabe, halere.

Ez, Žižekena ez da kinoa-sozialismoa. Pandemiaren ondoren, kapitalismoak ez du zertan indarra galdu. Eta bai, arrisku nabaria dago zer eta jendarteak gogoz onartutako salbuespen egoera iraunkorra normaltzeko, geratzen zaigun sentimendu kolektibo gutxia galdutz eta

nor bere biziraupenaz soilik arduratuz. Bitartean, bestalde, prekaritatea eta murrizketak areagotzen ari dira.

***El hoyo* [Zuloa] filmarekin paralelismoa egiten duzu.**

Ezkortasunean ardatzen den bikoiztasuna nagusi, Žižekek barreiatzen duen ikusbidea alderagarria da, iruditzen zait, *El Hoyo* (2019) filmarekin. Edo, zehatzago, suspensea, zientzia fikzioa eta horrorea nahasten diren distopia honetan, *Galder Gaztelu-Urrutia* zinema zuzendariak lehenesten duen mezu ilun eta zalantzakorrarekin: espezie gisa, gizakia berekoia da, are sabelkoia. Izan ere, filmean nagusitzen den klaustrofobia itogarria da bere arrakasta globalaren arrazoieta bat –koronabirusaren mehatxua gainditze aldera berrogeialdi eta itxialdien garaia islatzeko parabola egokia–. Galdera emankorra, baina, hauxe da: gure gizarte eta espezieen egitura izatez, eta beti, izango al da berekoia (*El Hoyo*), ala pandemiaren krisi globalak gure lehentasunez berriz pentsatzera bultzatuko gaitu (Žižek)?

GARAZI ARRULA RUIZ
Editorea

**4 LIBROS
DE NEGOCIOS
IMPRESCINDIBLES
PARA
EMPRENDEDORES**

“Suiza no es un país tan bucólico como uno podría pensar”

JOËL DICKER

ARGAZKIA: PATRICK FOUQUE

Joël Dicker ha dedicado *El enigma de la habitación 622* a Bernard de Fallois, su “editor, amigo y maestro”. El lector descubrirá a Fallois en las páginas del libro, y también se topará con esa adictiva sensación de anhelo cuyo único propósito es saber lo que ocurrirá después. En el relato conviven el crimen, el amor, la codicia, la envidia, los buenos principios, y también la pasión por la literatura.

Ha escrito su novela más personal. Localizada en Ginebra, su ciudad natal, ha vertido en sus páginas dosis generosas de su existencia más cercana.

Me gustaba la idea de que el lector no supiera dónde estaba la línea entre verdad y ficción, que pudiera meterse en la mente de un escritor y formar parte de ese juego de espejos entre lo auténtico y lo imaginado. Sin ánimo de decepcionar, a pesar de llamarme como el protagonista y de que ambos seamos escritores, no soy yo. Es un personaje de ficción como el resto, una proyección de lo que significa ser escritor para mí.

El libro es un precioso homenaje a su editor Bernard de Fallois. Un libro que él no ha leído y que habla sobre él. ¿Tenía claro que lo iba a incluir en el relato?

No suelo planear nada antes de escribir mis novelas, pre-

EL ENIGMA DE LA HABITACIÓN 622
Joël Dicker
ALFAGUARA

fiero ir sobre la marcha; en este caso, solo tenía claro que el libro sería un homenaje a quien fue un hombre muy importante para mí, le debo toda mi carrera literaria.

¿Qué le atrajo de la banca como contexto para su historia?

No me considero un experto en la banca suiza ni mucho menos, pero me parecía un telón de fondo interesante –y casi imprescindible– si quería que la acción pasara en Ginebra. Además, es la mezcla perfecta entre pasión y dinero; o la pasión por el dinero, según lo quiera uno ver.

La Suiza que describe no es el país tranquilo que imaginamos los foráneos. ¿Ha exagerado mucho?

Siento que la gente tiene una concepción de Suiza que descuida muchos otros matices. En primer lugar, no es un país tan bucólico como uno podría pensar; Ginebra hierve de actividad, es una ciudad moderna y muy cosmopolita. Me parecía importante reivindicar y defender que es un país que puede ofrecer más que montañas verdes y balnearios.

Usted es hijo de librera, y en la novela dedica un lugar especial a los libreros.

Es una profesión maravillosa y siempre que puedo la defiendo y la enaltezco. Los libreros le abren a uno, a través de sus recomendaciones, todo un mundo de descubrimientos que por sí solo le resultarían inexplorables. Para mí, como para cualquier lector ávido, los libreros ocupan un lugar muy especial.

Estos últimos meses nos han vuelto a constatar que la realidad supera a la ficción. ¿Es de los que cree que esta crisis nos hará mejores personas?

Espero que sí, pero nunca se sabe. Creo que nos ha servido para valorar lo que tenemos (y lo que no), nos ha dado tiempo para pensar en cosas que normalmente no teníamos tiempo de pensar. Nos ha demostrado que no somos indestructibles y que las distopías pueden volverse reales.

TERESA SALA
Periodista

La entrevista completa:
https://bit.ly/enigma_habitacion622

VUELVE JOËL DICKER

Su nuevo thriller es su novela más personal

MÁS DE 9.000.000 DE LECTORES SON

#ADICTOSADICKER

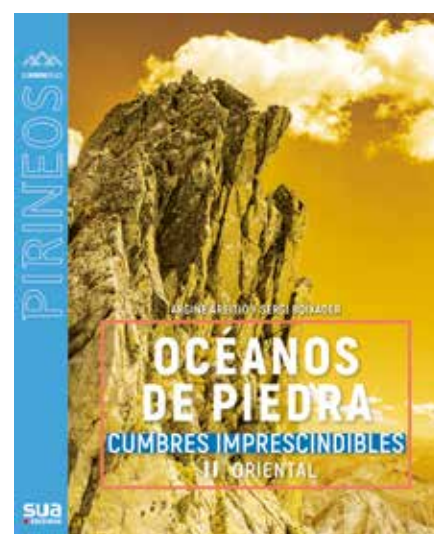
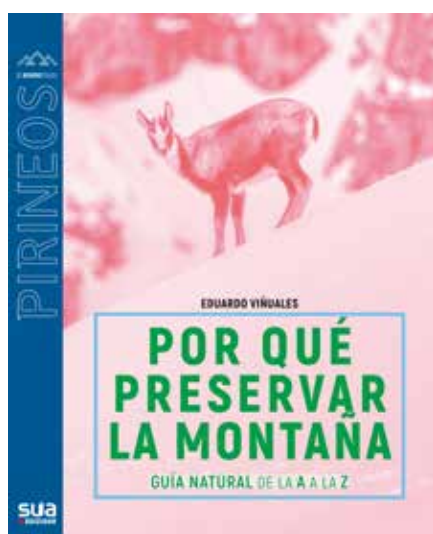

Cordillera de libros

El Mundo de los Pirineos ha publicado sus tres primeros títulos en formato libro

La pandemia retrasó la orogénesis, pero no la evitó. Ya están en las librerías los tres primeros títulos de la colección de libros El Mundo de los Pirineos, los primeros hitos de lo que aspira a convertirse en una cordillera de libros. Vio la luz con *Por qué preservar la montaña*. Guía natural de la A a la Z. Rápidamente le siguió *Los últimos glaciares*. *Cumbres imprescindibles (I) Occidental y Central* y ahora llega *Océanos de piedra*. *Cumbres imprescindibles (II) Oriental*. El cuarto título, último del año, aparecerá en otoño.

El Pirineo, nuestra gran cordillera, conforma un mundo en sí mismo. Concita el interés, por supuesto, de la comunidad monta-

ñera, un interés amplio en la medida en la que presenta todo tipo de cimas, desde las familiares hasta las más exigentes y alpinas. Montañas diversas, de paisajes, climas y cubiertas vegetales variopintas, según la roca que aflora (granito, caliza o, incluso, volcánica, sin olvidar las areniscas o la pizarra), los bosques y prados que las tapizan o las nieves que blanquean sus alturas. Esas montañas lloran torrentes que se precipitan en cascadas temerarias antes de confluir con sus hermanos para formar grandes ríos. Una variada panoplia de animales y plantas dan vida a todos sus rincones. El ser humano ha convivido con ellos desde hace milenios, ha modelado el paisaje y ha cocinado a fuego lento culturas y formas de vida respetuosas con el entorno. También ha generado infraestructuras y dinámicas económicas que amenazan con transformar la faz de la cordillera y dañar de forma irreparable su vida natural.

Ese universo es el que protagoniza los libros de El Mundo de los Pirineos, como antes lo hizo con la revista. Quedó condensado en el primer título, *Por qué preservar la montaña*, una suerte de diccionario de todo lo esencial del Pirineo escrito y fotografiado por el naturalista aragonés Eduardo Viñuales. Todo lo que quien esté interesado en la cordillera debe saber, recogido y explicado de manera amena y muy visual. Una guía natural que nos hace ver los Pirineos con una mirada nueva.

Si el primer título actuaba de caja de Pandora de todos los contenidos de la cordillera, *Los últimos glaciares* se desdobra en dos partes bien diferenciadas. Agrupadas bajo el epígrafe "Rutas a cimas imprescindibles del Pirineo occidental y central", veinticinco ascensiones a otras tantas cumbres referenciales copan el grueso del libro. Describas y fotografiadas por el experto montañero alavés Gorka López, incluyen todos los datos necesarios para coronar con éxito las cimas más relevantes comprendidas entre Orhi y Aneto. Precede a esta completa guía montañera, un amplio informe de la directora de Sua Edizioak, Argiñe Areitio, sobre los glaciares pirenaicos, los más meridionales de Europa, hoy al borde de una inexorable desaparición. Recoge su formación, características y situación actual, así como la flora y fauna a ellos ligada y sus efectos sobre el paisaje y el relieve. Todo ello acompañado de excelente material fotográfico, mapas e ilustraciones.

El tercer volumen, *Océanos de piedra*, también presenta un doble contenido. De la mano del fotógrafo paisajista **Sergi Boixader** coronaremos treinta cimas referenciales del Pirineo oriental, desde Mont Valier hasta Canigó, con el mar Mediterráneo ya a sus pies. Una completa guía montañera para acometer con garantías las ascensiones a este selecto grupo de cumbres orientales. Previamente, un extenso dossier da cuenta del proceso de formación de la cordillera, de la formidable orogénesis que configuró ese espacio al que siempre anhelamos volver. Una vez más, el ameno pero documentado texto, obra de **Argiñe Areitio**, viene acompañado de excelente material gráfico (fotografías, ilustraciones y mapas).

Aún falta un cuarto título para cerrar el año. Llegará con el otoño y estará dedicado al valle de Tena, uno de los escenarios de lujo de la cordillera. Su autor no requiere presentación. Se trata del polifacético **Fernando Biarge**, montañero, fotógrafo, escritor y gran conocedor del Pirineo oscense.

Quien quiera disfrutar de todo a un precio inmejorable, tiene la posibilidad de suscribirse a través de la web de Sua Edizioak, www.sua.eus.

TOMAS ZABALLA
Periodista

LIBROS-REVISTA

EL MUNDO DE LOS

S
O
F
E
N
I
R
I
N
E
O
S

La nueva colección de libros recoge con orgullo la herencia de la revista *El Mundo de los Pirineos* (1998-2019). Lo hace tanto al asumir sus mismos planteamientos de cara a la cordillera, como al tratar de trasladar el espíritu que la animaba del formato revista al libro. El resultado es lo que podríamos calificar como libro-revista, con todo el empaque, la profundidad y la durabilidad que requiere un libro, pero sin perder, en la medida de lo posible, la agilidad, dinamismo y visualidad que acompañaban a la revista.

Esa dualidad queda perfectamente reflejada en el diseño de la nueva colección, obra de **Amel Mendizabal**. En su interior, los textos resultan ágiles y de fácil lectura, mientras que el protagonismo de fotografías, mapas e ilustraciones atrae la atención y el interés del público lector.

Las portadas, por su parte, otorgan un tratamiento singular a la fotografía que, presentada en colores vivos, logra captar la mirada de quien los ve. Toda una invitación a abrir sus páginas.

De ahí que los títulos de esta colección sean, tanto por su contenido como por su estética, diferentes. El cuerpo de un libro y el espíritu de una revista.

UN THRILLER QUE TE ENGAÑA HASTA LA ÚLTIMA PÁGINA

En un pequeño pueblo del País Vasco,
nadie tiene secretos para nadie.
¿O tal vez sí?

Síguenos y etiquétanos:
@megustaleer
www.megustaleer.com

Penguin
Random House
Grupo Editorial

Disponible
en ebook

“Errealitatearen eta fikzioaren arteko mugekin esperimentatzen nabil beti, artea ekintza bilakatzeko xedez”

OIER GUILLAN

ARGAZKIA: MARIO SANCHEZ BRAVO

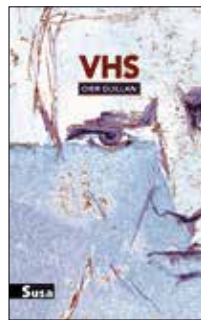
VHS izeneko nobela kaleratu du Oier Guillanek Susaren eskutik. Konfinamenduak edizio-lan betean harrapatu zuen, eta kontatu digunez, irrikaz dago liburuko pasarteak jendaurrean eta zuzenean irakurri ahal izateko; izan ere, berarentzat “hor osatuko baita liburuarekin esperientzia, jendearekin”.

Has gaitezen izenburutik beretik: VHS deitu diozu nobela honi. Niri behintzat, berehala ekarri dit gogora iragana, iraganaren aldaera berezi bat: norberak bizi izan duen arren oso aspaldi-koa dirudiena.

Izan daiteke. Liburuan dena da jolasa, errealitatearen eta fikzioaren arteko ispilu joko bat, eta titulua hori ere bada: batetik, ondo esan duzun moduan, iraganarekiko sentimendu bat islatzen du. Batzuetan saiatzeko gara oroitzen gure bizitzetan garrantzitsua izan den une bat, eta konturatzen gara akaso sentsazio orokorrak gogoratzen ditugula, baina ez hitz, usain edo kolore zehatzak. Iragana oroitu nahian, batzuetan sentitu izan naiz VHS zinta zahar bat eskuetan edukiko banu bezala: zeozer oso baliotsua dago bertan grabatuta, baina dagoeneko formatu zaharkitua denez ez dago hura ikusteko aparatua lortzerik. Bestetik, liburuko ispilu joko horretan VHS bada zeozer gehiago ere, baina ez dut spoilerrik egingo...

Eleberri honetan, llehoriak Detektibea kontratatuko du, hilketa baten misterioa argitu dezan. Baina ez hilketa eta ez detektibea bera, ez dira arruntak. Misterio eleberri bat da?

Agian bai, agian ez, ez dakit inporta duen. Niri bizitza bera iruditzen zait misterio bat, kutsu erlijiosorik gabe,

VHS
Oier Guillan
SUSA

noski; pertsonak misterio bat dira, jendearen nahiak eta jokamoldeak misterio bat dira, historiaren bazterrean geratutako istorio txiki oro da misterio bat. Liburuan badago nobela beltzen imajinarioa erabiltzerakoan jolas moduko bat, baina helburua ez da izan generoko lan bat egitea. Kontrakoa, genero marka batzuk nabarmenduz generoa difuminatzea izan da ahalegina. Llehoriak Detektibea kontratatuko du, bai, hilketa bat argitzeko; baina hortik aurrera guztia izango da ez ohikoa. Hasteko eta behin, fikziozkoak diren pertsonaiek badutelako fikziozkoak izatearen kontzientzia bat. Bestetik, lan hau oso urrun dago –zentzu guztietan– Roberto Bolañoren *Los detectives salvajes*-etik, baina ez nuke egia osoa esango omenaldia aitortuko ez banu.

Poetatzen eta antzerkilaritzat hartu izan zaitudala esango nuke, eta iruditzen zait liburu honetan badirela halako kutsu berezi batzuk, esaterako, absurdoaren oihartzuna aditu dut elkarrizketen tonuan. Nola ikusten duzu zure bilakabidea?

Absurdoa oso maite dudana adierazteko modua da, umore eta ironiara iristeko modu bat, errealitatea asimilatzen saiatzeko heldulekua. Hasieratik oso argi nuen umore zatiak eta gogoeta pisutsuagoak elkarrekin kontrastean joan behar zutela. Bizitza ere halakoxea sentitzen dudalako, absurdoa, eta serioa, eta tarteka ba-

rregarria. Sarritan esaten da idazle batek etengabe liburu bera idazten duela, liburu ideal definitibo horren bila dagoela modu ezberdinetan. Zentzu horretan, liburu hau oso gertu ikusten dut aurretik idatzita-koetatik, forma ezberdinak hartu arren bilaketa bera da. Agian kontrako bidea saiatzeko ari naiz egiten, berridazle zehatzasun osoz buruan idatzita izan dudana liburu aldiko modu ezberdinetan desegituratzen ari naiz; batzuetan poesia moduan, besteetan antzerki, edo saiakera, edo narrazio moduan. Poesiatik iritsi nintzen behinola antzerkira, eta horregatik, agian, performancearekin lotura duten kodeetan nabil edozein forma hartuta ere: errealitatearen eta fikzioaren arteko mugekin esperimentatuz, artea ekintza bilakatzeko xedez. Edo, agian, hau guzti hau koartada diskurtsibo oso eder bat da, eta ez dakit besterik egiten beste modu batean.

Nola eragin dio konfinamenduak eleberri honen prozesuari?

Alde batetik, hainbeste eromen surrealisten artean, hainbeste kolpe politiko kezagarriaren artean, zentzutasuna mantentzeko salbamendu-jaka izan da. Guztia mugarik gabeko paralisian murgilduta zegoenean, –antzokiak, besteak beste, itxirik–, idazten jarraitu ahal izan dut; helburu bat proiektatzen, nahiz eta ez jakin irakurlearengana noiz iritsiko zen. Edizio prozesua itxialdian zehar egin dugu, eta niretzat intentsua eta izugarri motibagarria izan da. Bestetik, galdera egiten nion neure buruari: tamainako eztanda sozial eta kultural baten ostean, aurretik idatzitako oro iraungita geratuko zen? Zentzua izango zuen liburuak koronabirusaren osteko jendartearen? Kapituluak jardun genuen edizioan lanean, eta azken kolpe batean osorik berrirakurtzea izan zen suzko froga: lasaitu egin nintzen, are gehiago, pasarte batzuei lehen baino gaurkotasan handiagoa ikusi nien.

Koronabirusak ekarritako erronkarekin jarraituz, nola ikusten duzu kultur jardunaren etorkizuna?

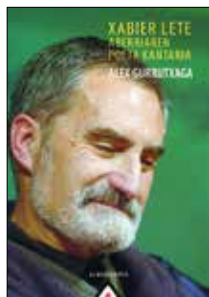
Kultura telematikoa momentuko urgentziari erantzuteko antidoto ona izan den arren, ezin zaigu bide hori besterik gabe instalatua geratu. Ezerk ezin du ordezkatu itxialdia amaitzeko zela MPK bildumako liburuak harpidetzari esker etxean jasotzearen sentitu nuen zirra: liburu berriak, bizitzeko droga berriak! Ezerk ezin ditu ordezkatu zuzeneko besarkada ilegalak, muxu klandestino arduratsuak, eta batez ere, ezin dira ordezkatu zuzeneko musika eta antzerki emanaldiak. Zaila izan arren moduak topatu behar dira, ezin gara besterik gabe kultura telematikorekin konformatu. Desiratzen nago VHS liburuko pasarteren bat zuzenean irakurri ahal izateko, jendaurrean, berdinean zait nola, baina egin. Hor, jendearekin, osatuko da guztiz niretzat liburuaren esperientzia.

DANELE SARRIUGARTE
Idazlea

“Lete irakurtzeko kritikotasunez pentsatzeko prest egon behar da”

ALEX GURRUTXAGA

Xabier Lete Aberriaren Poeta Kantaria liburuan Alex Gurrutxaga Muxikak (1988, Zarautz) miraz eta pasioz estalgabetu du sortzailearen emana. Luze eta zabal hitz egin dugu haren bizitzaz eta obraz.

**XABIER LETE
ABERRIAREN
POETA KANTARIA**
Alex Gurrutxaga
ALBERDANIA

Xabier Letek Iruñean eman zuen erreztaldia irudiarekin hasi duzu liburu. Hunkiduraz hasiko du irakurleak Xabier Lete Aberriaren Poeta Kantaria (Alberdania 2020) liburuaren irakurketa? Bai, irudia hunkigarria iruditzen zait, bai, eta esanguratsua. Letek poesia erreztaldi zenbait eman zituen bere azken urteetan, 2008 eta 2010 bitartean, eta izugarria izan

zen haietan sortu zen giroa; sumatzen ziren jendearen hunkidura, zerbaiten parte izatea, esker on sentipena... Iruditzen zait erreztaldi haietan Lete euskaldunak agurtzen ari zela, eta jendeak maitasuna adierazi ziola.

Zer dauka Xabier Leteren figurak horren gure dela sentiarazteko?

Letek hitzak jarri zizkion euskaldunok bizitakoari; garai edo gertakari askoren aurrean, Leteren kantuetan ispilu zintzo bat aurkitu du euskaldunak.

Tesia eta liburuaren direla-eta, zazpi urte eman dituzu Leteren bueltan eta pasio handiarekin hitz egiten duzu Xabier Leteren inguruan. Idazketa prozesua ere horrelakoa izan da?

Intensitate handikoa izan da. Une batzuetan asko disfrutatu dut, baina, oro har, egunak asko luzatu dira, eta gauak gehiegi laburtu. Eguneroko ohiko lanez gain egindakoa izan da hau. Eta, gainera, aitortu dezaket ez dakidala zerbait idatzi eta jo eta pasa egiten, konformatzen,

behin eta berriz itzultzen naiz hara, ozen irakurtzen dut, aldatu, zuzendu...

Hasiera eta amaiera kapituluek gain, liburuaren hiru ataletan ardatzu duzu. Nola landu dituzu bereizketa kronologikoak?

Banaketa guztiak izaten dira konbentzioak. Berez, absurdoa da bizitza-ibilbide bat hiru fasetan banatzea; bizitza bat ezin da tarta bat bezala zatitu. Gertatzen da, mundua esplikatzen, halako zatiketa funtzionalak behar ditugula, eta Leteren obraren bilakabidea azaltzeko modu eraginkorrena hiru garai horiek bereiztea da. Hiru atal horien barruan, pieza asko dago. Ikuspegi globala hartu nahi nuen, ez nuen nahi Leteren obraren ertz bati buruz bakarrik aritu. Baina ezin nuen neukan dena sartu. Begirada zabal horri eusteko, etengabe buruan neukan hitza “oreka” zen.

Leteren obra ulertzeko zer uste duzu dela ezinbesteko?

Lete oso konplexua da, kontraesankorra, aldakorra... Horrek, egia da, zaildu egiten du hura ulertzea. Beharbada, batzuetan, baita harekin enpatia sortzea ere. Niri ere pasatzen zait. Edonola ere, jarrera irekia baldin badaukazu, Leteren figurak sekulako aukera ematen du Euskal Herriaz, euskal kulturaz pentsatzeko. 60etatik 2010era, mende erdiaren ispilu bat eskaintzen digu Letek. Jakina aldaketak izan zituela, kontraesanak... Nire ustez, Lete ez ulertzeko arrisku bakarra jarrera itxia izatea da. Herri honetan gaitasun handia izan dugu, zorritzarrez, dominak eta kondenak erraz partitzen. Jarrera horrekin, alferrik zoaz Lete irakurtzera. Lete irakurtzeko kritikotasunez pentsatzeko prest egon behar da.

LEIRE PALACIOS

Kazetaria

Elkarrizketa osorik:
https://bit.ly/xabier_lete

Lecturas imprescindibles, también en bolsillo

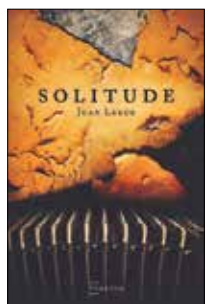

booket

JUAN LEKUE

Solitude, la cara B de la "conquista" vasca del Oeste de EE.UU.

Juan Lekue (Arrigorriaga, 1964), licenciado en Filología Inglesa, es el autor de *Solitude* (Txertoa), una novela asombrosa sobre la cara B de la "conquista" vasca del Oeste de EE.UU.

SOLITUDE
Juan Lekue
TXERTOA

¿Qué historia esconde el título *Solitude*?

La de Jean Claude y Lucille, naturales de Itxassou, que, como tantos otros vascos, emigraron a EE.UU. a principios del siglo XX y se vieron atrapados entre unas condiciones de vida extremas y la nostalgia del "Viejo País". Narra el viaje a través del océano, el paso por la isla de Ellis, la ruta hacia el Oeste...

Una ruta jalonada por hoteles vascos.

Estos hoteles fueron fundamentales. Allí les proporci-

naban a los recién llegados manutención y les buscaban empleo, generalmente en el pastoreo. Las condiciones eran tremendas: durante ocho meses, el pastor estaba en el desierto o las montañas, con la única compañía de dos perros y 2.000 ovejas. Es aquí donde el título, *Solitude*, adquiere su sentido más despiadado.

La novela incluye un contrapunto: el Nueva York de los años 20 y 30.

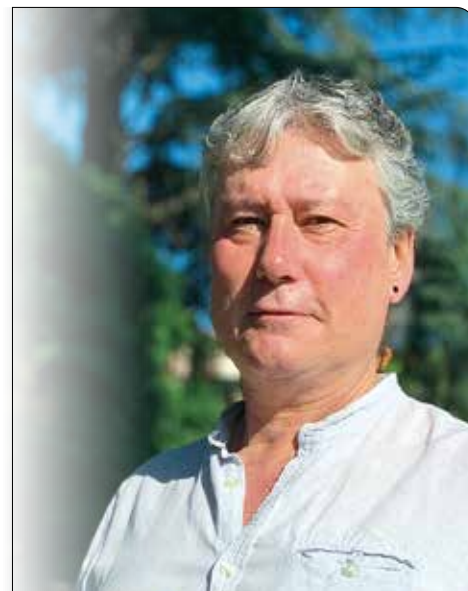
He tratado de reconstruir aquel Nueva York "de los vascos"... la calle 14, el Centro Vasco, el hotel Santa Lucía, propiedad de Valentín Aguirre, referencia ineludible. También los locales de moda, como el Cotton Club, el Village Vanguard o el Stork Club. No hay que perder de vista que aquella fue la época de la Ley Seca, del crack del 29, del cine mudo y el comienzo del sonoro, del boxeo...

¿Cómo surge *Solitude*?

Surge en el Jaialdi de Boise, Idaho, cuya última edición se celebró hace cinco años. Es un festival muy relevante, en el que se reúnen los descendientes de aquellos que sufrieron, pero lograron su propósito y progresaron. Coincidiendo con el Jaialdi, llegó a mis manos un artículo que incidió en que no todos lo consiguieron. Eso me llevó a interesarme por la historia de los perdedores, que también merece ser recordada.

La labor de documentación, a simple vista, parece ingente.

Ha sido ardua, pero también placentera, sobre todo a medida que iban aflorando historias que he incluido en la novela, como la de los 150 vascos que bloquearon el flujo migratorio en Nueva York porque nadie les

ARGAZKIA: TXERTOA

entendía, la persecución implacable a una familia india acusada de matar a tres pastores o el caso de Domingo Malaxechevarría, el primer vasco que murió en la cámara de gas.

Aparecen muchísimos personajes históricos, vascos y no vascos...

En esta novela hay dos caminos que se cruzan: uno, de pura ficción y, otro, cercano a la crónica, basado en hechos reales. Es ahí donde aparecen Salinger, Uzcudun, Chaplin y otros muchos.

El papel de Ravel va más allá del simple cameo.

La novela necesitaba una música y qué música más apropiada que la de Ravel, natural de Ziburu, pueblo cercano al de los protagonistas, y que arrastró hasta su muerte el trauma de lo vivido en Verdún, algo que podía acercarlo a la situación psicológica de Jean Claude. Pero la de Ravel no es tampoco la única música que puede escucharse en la novela.

KARMELE URRUTIA
Periodista

**EUSKARA
ETA KULTURA
HERRIAREN
GEROA**

ekar
fundazioa

Zailtasunen gainera, aurrera

COVID-19ak eragindako osasun krisiaren ondotik, krisi ekonomiko zitalak harrapatu gaitu beste behin ere. Kultur munduan, lehendik ere zailtasunak ez baziren gutxi, pandemia honek egoera oso zailean jarri ditu sortzaile eta eragile asko. Aldi berean, bi gauza erakutsi dizkigu bizi dugun egoerak, age-

rian utzi du zein zaugarria den kultura -are gehiago euskal kultura-, eta bere balioa ere erakutsi digu, kultura izan baita etxealdian eman behar izan ditugun orduak betetzen lagundu diguna. Itxialdiak balio izan badu kulturari dagokion lekua ematen hasteko, agian ekarpenen bat ere egingo zuen.

Kulturaren eremuan, liburu eta musikarena da bereziki **elkar** Taldearen sektorea, eta horretan ere eragin nabarmena izan du pandemiak. Hasteko, ia bi hilabetez itxita izan dira liburu dendak, eta ondorioz argitaletxeek beren jarduna etenda izan dute, alferrikakoa baitzen liburu berriak kaleratzea haiek irakurlearen eskura jartzeko aukerarik gabe, eta horrek eragin du idazleen lan berriak ez kaleratzea. Urte zaila izango da liburuaren eta musikaren munduarentzat, eragin ekonomiko handia izango baitu horrek guztiak eta zenbait sortzaile lan argitalpea atzeratzea ekarriko baitu.

Eta oraindik ezin jakin aurrera begira zer ekarriko duen. Pixkanaka gertatzen ari den digitalizazio prozesua azkar daiteke hezkuntzan, baldin eta ikasleek ikasketen parte bat etxetik egin beharko badute datorren urtera begira. Jendea Internet bidez erostera ohitu denez, erosteko moduetan ere ohitura berriak gera daitezke, eta horren ondorioa liburu dendek jasango dute. Orain izango dugu aukera ikusteko

zerbait aldatu den eta kultura lehentasunen artera pasatzeko urratsak egingo dituen euskal gizarteak, eta bide bera egingo duten Euskal Herriko erakunde publikoek. Euskarak eta euskal kulturak zentraltasuna behar dute, herri hau euskaratik eraiki dezagun. Denon ahalegina beharko da egoera honi buelta emateko.

Ez da, beraz, egoera samurra eskuartean duguna, baina horrek ezin du dena geratu. 50 urteko ibilbidea beteko du laster elkar proiektuak. Urte horietan, askotan pasa behar izan ditu egoera zailak, eta behin baino gehiagotan berregokitu behar izan du bere jarduerara, garaian garaiko aldaketak hala eskatuta. Horrelako egoera batean dago elkar une honetan, eta ez hura bakarrik, eremu guztietara etorri baita berregokitu beharra, oraingoz behintzat, guztion bizitzeko moduak aldatzen ari baitira: lanerako aukerak eta erak, aisialdirakoak eta abar.

Etengabe ari da gogoetan **elkar** Fundazioa osatzen duen taldea, asmatu nahian egoera berrira

nola egokitu. Euskara eta euskal kultura helburu dituen erakunde honen zereginak izan behar du datozen aldaketetara moldatu eta kultur azpiegiturak egokitzea, kultur sormenak behar duen lekua izan dezan, batez ere liburu eta musikaren eremuan, bere jarduerara nagusia hura baita. Argitaletxe, banaketa egitura eta liburu dendak behar ditu euskal liburuak, baina garaia eskatuko du horiek birpentsatzea eta hemendik aurrerako beharretara egokitzea. Orain zaila da ikustea nola, baina ziur gara asmatuko dugula bide horretan.

Bitartean, bere egitekoari eutsita, momentuko lehentasuna pertsonengan ere jarri behar du Fundazioak: osasun arazo larririk gabe pasa dugu lehen fasea, eta oraingo ahaleginak izan behar du pertsona guztiek bere lanari eusteko aukera izatea.

Garai zaila da denontzat, bai, baina elkar hartzen badugu, honi ere aurre egingo diogu. Noiz izan dira, bada, garai samurrak euskara eta euskal kulturarentzat?

ISTORIO BAKARRA ETA LARANJA MEKANIKOA

Meettok argitaletxeak garai guztietako literatura plazaratu du euskaraz eta erdaraz. Besteak beste, Groucho Marx, Kari Hotakainen, Jean Echenoz, Philip Roth, John Gardner, Joan Margarit, Harkaitz Cano, John Hawkes, Iñigo Aranbarri, Alice Munro, Itxaro Borda, Lev Tolstoi, Joseph Conrad, Samuel Beckett, William Shakespeare, Phillpi K. Dick, Michel Houellebecq... Euskarazko titulu berrienak erakusgarri ederra izan daitezke.

Istorio bakarra nobelan Julian Barnes bikote baten zirrikietan sartzen da. Iraun al dezake maitasun batek betiko, baita mingarria bada ere? Noraino hel daiteke gizartearen konbentzioekin bat ez datorren bikote bat, batez ere bikotekideen artean adin

ezberdintasun handia badago? Maitasunaren alde argiak alde iluna ere izan ohi du itsatsita. Elkarbizitzaren herdoila. Lehenago edo geroago gezurak heltzen dira. Bikotekideek harremanari eusten diote, baina agian utzikieragatik edo koldarkeriagatik. Askatzea izan daiteke irtenbidea. Baina inoiz aska al zaitezke benetan istorio bakar horretaz?

Barnesen ohiko gaiak aurkituko ditu irakurleak azken nobela honetan: maitasuna, bizitzaren zentzua, gasetasuna eta zahartzarora, belaunaldien arteko talka, oroimena... Barnesek berezkoa duen zigilurekin gainera: ironia, sakontasuna eta zehaztasuna.

Artefaktu berezia da *Laranja Mekanikoa*. Anthony Burgess idazleak eman zuen argitara Ingalaterran lehen aldiz 1962an, eta ondoren, 1971n, Stanley Kubrick zuzendariaren film bertsioarekin batera zabaldu zuen ospea munduan barrena. Apurtzailea izan zen filma estetikoki, soinu eta irudiz. Alde etikotik, bestalde, galdera zorrotz ugari sorraz zituen. Alabaina, fokuen argiak itzalpean utzi zituen liburuaren hainbat puntu nagusi; esate baterako, ba al dakigu nondik datorren *Laranja Mekanikoa* izenburua?

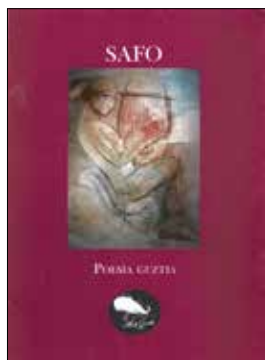
Uste baino geruza gehiago ditu laranja. Zenbat eta gehiago ezagutu testuaren barrunbeak, orduan eta biziagoa iruditzen zaigu *Laranja Mekanikoa*.

MEETTOK

ISTORIO BAKARRA
Julian Barnes
MEETTOK

LARANJA MEKANIKOA
Anthony Burgess
MEETTOK

POESIA GUZTIA
SAFO
BALEA ZURIA

BALEA ZURIA

Maitasuna kolore askotakoa dela erakusten dute, beste gauza askoren artean, *Saforen* poemak, eta haren poesia ulertzeko behar-beharrezkoa da maitasuna bere zentzurik zabalenean ulertzeko prest egotea. Emakume batek konposaturiko poemak emakume izate hutsagatik beste ikuspegi batetik neurtzeari uzten diogunean, orduantxe iritsiko gara poesiaren edertasunaz benetan gozatzea. Olerkien edukia eta erritmoa egilearen generoari erreparatu gabe eta horrek berarekin dakartzan konnotazioak erabat baztertuz arnastea, horixe da poesiaren zinezko kutsua.

Baina, era berean, *Safo*, kulturaren arloan, salbuespen aparta da: emakume baten benetako ahotz batek bere desioa adierazten du inolako bitartekari maskulinorik gabe. Ez dago mendekotasun-zantzurik, ez literaturari dagokionez, ez bizitzari dagokionez. Fedra, Klitemnestra, Antigona, Hekuba, Kasandra, Medea, besteak beste, eszena tragiko atikoa- ren heroina liluragarriak izanik ere, gizonen sortuak izan ziren, gizonen publiko bati zuzendurik, baina *Saforen* hitza berak beste inork berregin gabe datorkigu. *Safok* gorputzaren hizkuntza menderatzen du; beraz, emakumeei eta beren sexualitateari buruz

hitz egiten duen emakumea da. Horregatik, *Safok*, autore bezala, arrangura ez nolanahikoa eragin zuen, horregatik asaldatu zituen akademia-munduko jendeak, horregatik leporatu zitzaion sasibiografia harrigarri bat, jasan ezina baitzitzaion, nonbait, emakume batek gai horiei buruz hain goi-mailako literatura egitea, hain modu irekian gainera. Ez da inoiz hiltzen edertasunari egiten dion kantua, edo berak zioen bezala, "eguzkiaren eta edertasunaren desira distiratsua". *Safo* agorrezina da, bere hitz bakoitzak taupaka egiten du, kantuan ari da distiratsu Egeoko iparraldeko uharte urrun hartatik.

SAFOREN POESIA

GRANDES HISTORIAS EN BOLSILLO PARA EL VERANO

booket

ENE HERRI TXIKIA: GAËL FAYE

IGELA

Ene herri txikia (*Petit Pays*) Gaël Fayeren lehen eleberria da. Gaël Faye hip-hop kantari gisa egin zen ezaguna lehenbizi. Eleberri hau 2016an argitaratu zenean, ordea, izugarrizko arrakasta lortu zuen: Zenbait sari jaso ditu, besteak beste Prix Goncourt des Lycéens 2016an.

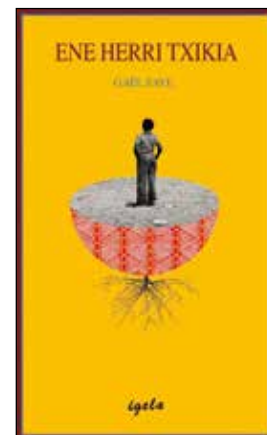
Ene herri txikia tutsien eta hutuen arteko gerrak eta erbestealdiak markatutako haur baten istorioa da. Gaby, protagonista, hamar urteko mutiko bat da, aita frantziarra eta ama ruandarra dituen. Bujumburan sortu eta hazi zen (Burundin), arreba Anarekin, gurasoekin eta auzoko lagunekin; haur denbora zoriontsua, inondik ere, bihurriketaz eta abenturaz betea. Gabyren paradisu, ordea, zartatzen hasiko da, gurasoen bereiztearekin lehenbizi, eta hutuen eta tu-

tsien arteko gatazkaren ondorioz gero: XX. mendeko genozidio lazgarriaren baten biktimetako bat izango da Gaby. Azkenik, Frantziara alde egingo dute Gabyk eta bere arreba Anak, eta Paris inguruko herri batean finkatuko dira.

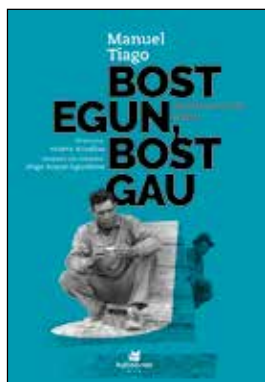
Gaël Fayeren alter egoa da Gaby, kontakizuna ez da erabat autobiografikoa, baina idazlearen biografiak zipriztinduta dago. Gaël Faye Bujumburan sortu (1982) eta hazi zen, Burundiko hiriburuan. Burundiko 1993ko gerra zibila piztu eta Ruandako 1994ko genozidioa gertatu ondoren, ihesean atera behar izan zuen sorterritik, eta Frantziara joan zen babes bila. Nerabezaroan, Versaillesen, rapa eta hip-hop ezagutu zituen, eta musikak aukera eman zion bere haur-

tzaroa, herrimina eta erbestealdia kontatzeko eta kantatzeko.

Gaztetxoentzat aproposa da, baina baita hamabost bat urtetik gorako edonorentzat ere. Erraz irakurtzen da, baina sinpletasun horretan ere maisutasunez lantzen ditu zenbait gai. Horregatik da, hain zuzen ere, lan borobila, gai unibertsalez mintzatzen delako; haurtzaro galduaz, adiskidetasunaz, maitemina, kolonialismoaz eta arrazakeriaz, identitateaz eta sustraiez, errefuxiatuez eta erbestealdiaz, genozidioaz eta gatazka politikoaz, irakurzaletasunaz eta ama-hizkuntzaz. Izan ere, gai horiek denonak dira, bizileku eta garai jakin batean bizitzea egokitu bazaigu ere, eta on egiten digu halako bidelagun aske eta zintzo batekin gai horiei buruz gogoeta egiteak.

ENE HERRI TXIKIA
Gaël Faye
IGELA

BOST EGUN, BOST GAU
Manuel Tiago
KATAKRAK

KATAKRAK

1960ko eta 1970eko hamarkadetan milioi bat zazpiehun mila lagun joan ziren Portugaldira. Hiru arrazoi nagusik bultzatzen zuten ihesa: diktadura militarra, gerra kolonialak eta behar ekonomikoak. Den-denak ez baina saldoa klandestinoki pasako ziren Francoren menpeko Espainiatik Frantziarako bidean. Zer dakarren *Bost egun, bost gau* liburuak? Bada pasa horri buruzko eleberri labur bat eta bi ipuin. Den-denak norabide berean doazen etorkinei buruzkoak. Giza eskubideen inguruko txostenez gain ibilbide laburrekoa zen migrazio literatura 70eko hamarkadan Manuel Tiagok lan hauek landu zituen. Eta hori da lanon nabar-

mentzeko puntuetako bat: fikziotik dago kontatua migrazioa. Hau ez da kazetaritza erreportaia, ez da polizia ikerketa, narra-tzaile baten muntaia bat da.

Manuel Tiago XX. mendeko portugesezko idazle nabarmenetako bat izan zen, bederatzir liburu eman zituen, narrazio laburrak eta eleberriak. Bere fikzioan migrazioak toki nabarmena izan zuten. Inork ez zekien Tiago idazle eta margolariaren atzeko pertsona nor zen (bere bizitzaren amaieran Álvaro Cunhal-ek aitortu zuen arte). Cunhal 31 urtez Portugalgo Alderdi Komunistako idazkari nagusia izan zen, bere hiletan 500.000 lagun batu zituen.

Liburuak hitzaurre bat dakar, Amets Arzallus Antia *Miñan* (Susa 2019) liburuaren egileak Bidasoak banantzen duen egungo mugatik idatzia. Hitzatzea ere badauka, liburuaren itzultzaile Inigo Roque Eguzkitzak osatua. Roque ibilbide bat egiten du pertsonen trafikoak Hegoaldean nobelan kokatutako hamarkadetan izan zituen pasadizoekin (prentsa txatalak, elkarriketak eta bertsoak erabiltzen ditu). Gure historia garaikide ilunaren testigantza bat.

140 orrialdean bost harribitxi, liburu berean suspentseko fikzioa eta historia, ezabatutakoa ikertzen hasteko.

BOST EGUN, BOST GAU

PENTSIOEN GEROA, COVID-19ren garaian

Pentsioen geroa ondu du Jon Fernandez kazetariak. Bertan, modu dokumentatu bezain didaktikoan azaldu ditu pentsio-sistema publikoaren arazoak eta konponbide posibleak. Berriak, Jakinek eta Elkarrek Aleka bilduman lankidetzan argitaratu duten liburu hau une ezin aproposagoan iritsi da, koronabirusak dagoeneko atzeraezin bihurtu baitu pentsio-sistemaren erreformaren inguruko eztabaida soziala.

Hamaika aldiz entzun dugu: gaur egun, pentsioak, gehienbat, kotizazioen bidez ordaintzen dira, baina Gizarte Segurantzak gero eta kotizazioen bidezko diru-sarrera gutxiago eta, aldiz, gero eta pentsio gehiago ordaindu behar dituen gero, sistema krisi betean dago.

Krisi honi nola edo hala aurre egiteko, orain arte aplikatu diren errezetak, funtsean, Augusto enperadorearen garaian soldaduekin aplikatu ziren berberak izan dira, hau da, erretiro-adina atzeratzea eta erretiro-sariak murriztea. Errezeta hauek gizartearen sortutako ondoez sakona estu-estu lotuta dago pentsiodunek azken bi urteotan sustatu dituzten mobilizazio jendetsuekin, noski.

Nolanahi ere, koronabirusak pentsio-sistema publikoaren krisi hori areagotu baino ez du egingo. Alde batetik,

PENTSIOEN GEROA
EZTABAIDA SOZIAL BATERAKO GAKOAK
Jon Fernandez
BERRIA · ELKAR · JAKIN

osasun-krisiak handitutako langabeziaren eraginez, kotizatzaile gutxiago egongo dira sistema diruz hornitzeko, eta, bestetik, diru gehiago beharko da pentsioez gain langabe gehiagoren sariak ere ordaintzeko. Alegia, pentsioen "defizita" delako hori nabarmen handituko da. Gauzak horrela, Augustoren garaiko errezeretatik harago, defizit horri beheragoz aterabide bat eman beharko zaio, epe laburrean eman ere.

Ba ote da, ordea, aterabiderik? Ez ote gaude Augustoren garaiko errezeretara edo, are okerrago, pentsio publikorik gabeko etorkizunera kondenatuta? Pentsio-plan pribatuak aukera bakarra ote? Liburuaren irakurketak hamaita argudio ematen ditu ondorioztatzeko ez dela egia pentsio publikoek etorkizunik ez dutenik, sarri hori modu interesatuan sinetsarazi nahi diguten arren.

Hori bai, aterabide erraza denik ere ez da egia, besteak beste pentsioen krisia guztiz txirikordatuta dagoelako gure gizartearen egiturazko beste arazo batzuekin, hala nola, zahartzearekin, zaintza alorreko krisiarekin edota lan-prekarietatearekin. Esaterako, zaintza benetan baloratzen badugu, aldi batez lan-bizitza (norbait zaintzeko) albo batera utzi duen pertsonari ezin zaio gero pentsioan zigortu. Halaber, lan-merkatua prekarietatean oinarritzen bada, Gizarte Segurantzak nekez izango ditu kotizazio bidezko diru-sarrera gehiago. Alde horretatik, pentsioen inguruko eztabaida "matrioxka" bat bezalako ikusten du Jon Fernandezek. Edo tipula bat bezalako, geruzaz geruza aztertu behar dena.

Eta horixe egin du liburuan. Horretarako, hogeita hamar bat aditu eta pentsiodun elkartetako kideren iritzia bildu ditu. Iriztiak, bai, baina ez iritsi hutsak, datuetan sendo oinarritutako iriztiak baizik. Datu horiek, halaber, hogeita hamar infografiatan islatuta geratu dira.

Beraz, pentsioen inguruko eztabaida sozialerako gakoak, taxuz eta garbi azalduta.

KARMELE URRUTIA
Kazetaria

novedades
recomendadas
PARA ESTE VERANO

UDA HONETARAKO
gomendatutako
nobedadeak

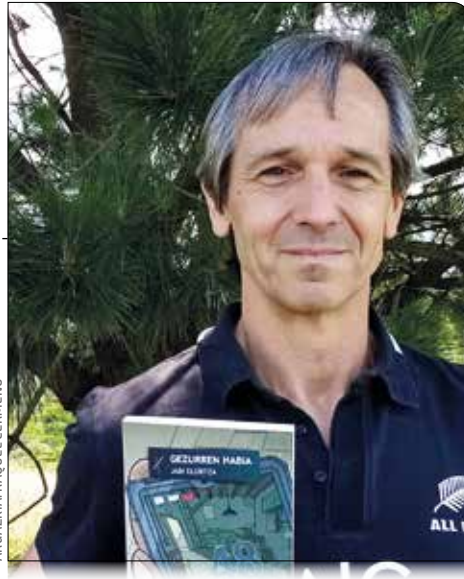

gehiago nahi? www.txalaparta.eus

JABI ELORTZA

Gazteentzako nobela berria plazaratu du Jabi Elortzak (Bilbo, 1973): *Gezurren habia*, neska nerabe baten desagerketarekin abiatzen den istorioa, aurrera egin ahala erritmoa bizkortu eta jakin-mina handituz doana.

ARCAZKIA: RAQUEL CERMENO

Errealitatean ikusi duzunaren isla da hori?

Errealitatetik edan egin behar da horrelako nobela errealista bat egiteko; hala ere, idazten dudana fikzioa da. Bestalde, nobela hauetako pertsonaiek egiten dituzten gauzak justifikatu egiten dira ia beti, gazte horiek beren gurasoen eta heziketaren biktimak direlako. Irakurlea haien alde jartzen da lehenengo momentutik.

Azken nobelan abiada izugarria lortu duzu, eta ekintzaren jirabira bakoitzak aurrekoa gainditzea, irakurleak bere buruari galdetzeraino: "noraino iritsiko dira hauek?". Nahita landutako teknika izan da?

Hori da helburua, irakurlea hasieratik zurrunbiloan sarraraztea eta jarraitzeko grina piztea. Hala ere, ez dela gauza erraza uste dut, gaur egungo gazteek oso interes iturri potentek dituzte eskura eta ia ezinezkoa iruditzen zait literatura maila horretara hurbiltzea.

Teknologia berriek eta haiekiko menpekotasunak leku nabarmena dute eleberrir honetan. Horren arriskua ikusten duzu zure inguruan?

Gazteekin lan egiten dugunok nahiko kritikoa gara gai honekin. Gaur egun ikastetxe eta institutuetan ditugun diziplina arazorik larrienak sare sozialen eta teknologia berrien eskutik datoz. Nik argi daukat zerbait egin behar dela, taxuzko zerbait. Zorixarrez, legeak ez digula inoiz gai honetan lagunduko uste dut, eta, beraz, geratzen zaigun aukera bakarra hezkuntza zentroetan eta etxeetan umeak txiki-txikitatik ondo hezte da. Era berean, gurasoek beren seme-alabek interneten egiten dutenaren erabateko kontrola izan behar dutela uste dut. Gurasoen laguntzarik gabe ez dago zeregirik.

GEZURREN HABIA
Jabi Elortza
ELKAR

dudalako, eta horrez gain nabari da ikuspuntu kritiko bat arlo askotara hedatzen dena.

Zure nobela horietan nabarmena da estilo errealista bat eta gaur egungo gizarteko gai gordinak tratatzeko asmoa, ezta?

Badaude zenbait gai nobela hauetan errepikatzen direnak: sare sozialak, gazteen arteko maitasun istorioak, ikastetxe eta institutueta sortzen diren ikasle eta irakasleen arteko liskarrak, familia batzuetan aurki ditzakegun egoera latzak, eskola jazarpena edo bullyinga, alkohola, drogak, festa, sexua... Osagai horiek guztioi gustatzen zaizkigula uste dut, ez nerabeei soilik.

“Ikastetxeetan ditugun diziplina arazo larrienak sare sozialen eskutik datoz”

Zure protagonistak ez dira oso eredugarriak, baina sarritan okerragoak izaten dira haien gurasoak.

TERESA LARREA
Kazetaria

Ez dira asko gazteentzat idazten dutenak euskaraz, eta zu azken urteetako egile oparoenetakoa bihurtu zara: *Sara*, *Kinito egunak*, *Gezurren habia*... Zerk eraman zaitu gazteentzat idaztera?

Hasieran, nire ikasleei gustatuko zitzaizen zerbait idazteko asmoz ekin nion idazteari. *Sara*, nire lehenengo liburua, idazten hasi nintzenean, asmoa ez zen nobela bat idaztea, baizik eta ipuin labur bat, baina istorioan sartu nintzen erabat eta hilabete batzuen buruan amaitu. Hurrengo nobelak ere bide beretik egitea erabaki nuen, gazteen arteko istorioek aukera asko ematen dutela uste

DESCUBRE LA NUEVA NOVELA DE
LOS JUEGOS DEL HAMBRE

BALADA DE
PÁJAROS CANTORES
Y SERPIENTES
SUZANNE COLLINS

RBA

#LosJuegosDelHambre
#RegresoAPanem

TXANO ETA OSCARREN ABENTURAK

XARPA

Kaixo! Txano dut izena, eta anaia biki bat dut: Oscar. Ikusi al duzu inoiz meteorito bat zerutik erortzen? Ba, guk bai... Uda hasieran, txango bat egiten ari ginela, halako batean suzko bola erraldoi batek zeharkatu zuen zerua gure begien aurrean, eta basoan erori zen!

Bai, badakit berehala aldendu behar izango genukeela handik, baina ez, gu meteoritoaren bila abiatu ginen. Baita aurkitu ere! Harri berde bitxi bat zen. Bere distiraren atzean gordetzen zuen sekretuak betiko aldatu zuen gure bizitza.

Argitaratutako azken liburua:

6. Lurpeko bizilagunak

Oroitzen zara gure lehenengo abenturako meteoritoaz?

Bada, Antonov irakasleak laborategi bat muntatu zuen meteoritoa aurkitu genuen krateraren ondoan, eta inguru hartan oso gauza bitxiak gertatzen hasi zirela konturatu zen.

Baina onena da irakasleak egun batzuk pasatzera gonbidatu gintuela hara, eta, azkenean, harri berdeak ezkututzen zuen misterioaren benetako izaera aurkitu genuela.

Bildumako beste liburu batzuk:

1. Harri berdea:

Bizitza arrunt xamarra generaman, harik eta, egun batean, espaziotik etorritako harri berde batekin topo egin genuen arte.

2. Maxi Operazioa:

Twin Cityn txakur desagerketa misterioitsuak emanak ziren, eta guk, egoitza behar genuen. Zer zerkusia du gauza batek bestearekin?

3. Jazeko dragoia:

Ahaztutako dragoia, kondaira miresgarria eta 800 urte baino gehiagoz ezkutuan egondako misterioa.

4 - Dogon herriaren sekretua:

Afrikara bidaia familiarekin, zibilizazio galdu bitxi bat, eta inoiz aurkitu behar ez genuen haitzulo bat. Gurekin etorri nahi?

5 - Konjuru eskarlata:

Magoen ermandade misterioitsu batek kutun bat dauka zaintzapean, mundua sunsitzeko ahalmena duen kutun arriskutsu bat.

Txano eta Oscar anaien abenturak:

dibertsio, abentura eta misterioa kolorez betetako haur-bilduman.

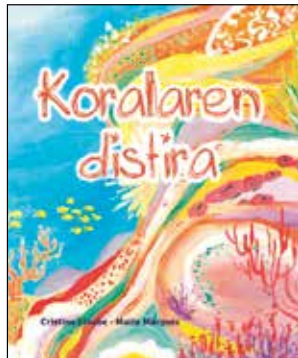
7 urtetik aurrera.

Euskaraz eta gaztelaniaz.

TXANO ETA OSCAR ANAIEN ABENTURAK

Patricia Pérez-
Julio Santos
XARPA

KORALAREN DISTIRA

Cristina Etxabe · Maite Márquez
MEZULARI

MEZULARI

Album ilustratu hau oso egokia da udan irakurtzeko. Urpean murgildu zaitezke itsasoaren hondoan aurkituko dituzun koralen koloreez eta animalia bitxiak gozatzeko. Albumaren gai nagusiak ozeanoetako biodibertsitatearen ezagutza eta harekiko errespetua dira.

Istorio honek kutsadurak, plastikoeak eta klima-aldaketak ozeanoetan duten eraginari buruz hausnartzen laguntzen du. Koloreak baliatuz, koralezko uharriak zaintzearen premiaz ohartarazi nahi ditu haurrak eta baita nagusiak ere. Gai hau euskaraz jorratzen duen lehenengo album ilustratua da.

Uda heldu da, eta, urtero bezala, Helene herrira joan da gurasoeekin. Bertan, koralezko uharri eder bat dago eta urpean igeri egitea da Heleneri gehien gustatzen zaiona. Urte horretan, ordea, gogoratzen zituen koralek guztiz galdua dute kolorea. Protagonistak, gaur egun benetan gertatzen ari diren egoera batzuekin egiten du topo itsasoan urperatzean, eta horiei aurre egitea erabakitzen du. Itsas hondoa zaborrez beteta dago, eta animalia gutxi ikus daitezke.

Helene, kezkatuta, itsas hondoa garbitzen hasiko da, uharriaren koralen kolo-

rea berreskuratu arte, eta... gustukoena zuena egiten nabarmentzea lortu arte, haren distirak uharriaren kolorearekin eta argiarekin bat egitea lortzen duen arte.

Bestalde, tonu baikorra eta eredu-emalea erabiliz, album ilustratu honetan gustukoena duguna zer den jakitearen eta norberaren nahiei jarraitzearen garrantzia ere nabarmendu nahi izan dira...

Ilustrazioak olioaz eginak eta tintaz perlatutakoak dira, narratiboak, kolore biziak, distiratsuak eta edertasun eta samurtasun handikoak.

¡Los libros
de tus
youtubers
favoritos!

BARRE EGINARAZTEN DUEN PANPINA HARRIET

Plastilinare herrialdean bizi den irribarre handiko panpinak leku propioa aurkitu behar du bere munduan, baina bere hatz luze eta baldarrek trebetasuna kentzen diote. Ezin du kaniketan jolastu, ezta oinetakoen lokarriak lotu ere, eta Txoropito jaunak ez du inoiz bere maletan eramaten herriren batera umeekin jolasteko. Bere lagunak onenekin, Ilargi Beta eta Asteazkena iratxoekin, abenturak eta barreak partekatzen ditu, baina ez du ulertzen zergatik ez den gai hainbeste desira duena lortzeko. Harik eta egun batean... Errekatxo Kantariko Maitagarriak bere burua

bakar, paregabe eta desberdin aurkitzera bultzatzen duen arte...: "Panpina ona eta bihotz handikoa zara... haurrak nola dibertitu, haiekin zertara jolastu nahi duzun... ikertu behar duzu... orduan eta bakarrik orduan emango dizut izen bat, eta hurrekin jolastu ahal izango duzu, beti nahi izan duzun bezala". Burumakur eta pentsakor joaten da lagunekin arrantzara. Baina, ia oharkabea, bere lagunei hatz luzeekin ukitzen dienean barre eginarazten diela ohartzen da... kilimak egiten dizkie eta dibertitu egiten dira!!! Barrez lehertzen ari dira!!!

Adiskidetasunaren garrantzia eta desberdina eta paregabea izatearen balioa erakusten digun istorioa; denok gure bertute eta akats txikiak ditugula irakasten diguna, eta ez dagoela ia ezer irudimenez lortu ezin daitekeenik. Nahiz eta lagun on batzuek, iratxoek eta maitagarriek ere asko laguntzen duten... Etxeko txikienekin irakurtzeko ipuina, ilustrazio zoragarriekin gozatuz Plastilina herrialdera garamatzatena, Txoropito jauna, Kilimak, Errekatxo Kantariko Maitagarria, Asteazkena, Ilargi Beta... eta beste iratxo guztiekin batera.

BARRE EGINARAZTEN DUEN PANPINA
F.J. Porquet · Anabel Juste
HARRIET

ONIN ETA SORGINEN SEKRETUA
Ibon Martin
TRAVEL BUG

TRAVEL BUG

Ibon Martinek liburu berri bat aurkeztu du Oninen Abenturak sailean, azken urteotan gehien saldu den haur-bilduman. Lehenengo hiru liburuen ondoren, kalean da jada laugarrena: *Onin eta Sorginen sekretua*. Urdaibain kokatutako Izero irlan pirata maltzurerekin topo egin, Gorbeia basoetan Basajaunen bila ibili eta Pasaian galeoi batean Kanadarantz itsasoratu ondoren, Onin eta bere lagunak sorginen lurraldean barrena abiatuko dira oraingoan. Ez da bidaia erraza izango. Ez, erlojuaren aurkako bat baizik. Zuritxo ardia gaixo dago, eta Oninen lagun-taldea sanjose-loreen bila

abiatzen da, horixe baita ardia salba dezakeen edabearen osagai nagusia. Lore horiek mendian hazten dira, baina zailak dira aurkitzen. Oraingoan, gure protagonista txikiak Larhun mendira igotzen dira kremailera-tren batean. Tontorretik gertu, artzain zahar bat topatzen dute, eta hark Zugarramurdi bilatzeko gomendatzen die. Sorginen lurraldea da abentura honen bukaerako jokalekua, eta sorginen haitzuloak inguratzen dituzten baso misteriotsuak. Inguma pertsonaia beldurgarria, eguzki-loreen botereak eta euskal mitologiaren hainbat sekretu ezagutuko dituzte bidean zehar.

SORGINEKIN JOLASEAN

Euskal Herriko suspense-literaturako maisua irakurle gazteenengana hurbiltzen da bilduma honetan. Abentura dibertigarri bidez haurren artean irakurketa-ohiturak eta euskal kultura sustatzeko asmoarekin sortu du Onin Travel Bug argitaletxeak. Bildumako lehenengo liburuak, *Onin eta Altxorren uharteak* alegia, Ikastolen Elkartek ematen duen Juul saria jaso zuen, Lehen Hezkuntzako hamabost mila ikasle beren liburu gogokoa hautatzeko bozketan parte hartu ondoren. Gordeko al diguzue sekretu bat? Urriaren 1ean Oninen bosgarren abentura, *Onin eta Afrikarako bidaia*, liburu-dendetan egongo da salgai!

¡DIVIÉRTETE CON TU BEBÉ CON ESTOS LIBROS INTERACTIVOS!

¡TOCA Y SIENTE mientras pasas las páginas del libro!

¡PRESIONA Y ESCUCHA estos divertidos sonidos!

edebé

www.edebe.com

Síguenos en:

ZUHAITZ BAT

DENONARTEAN

Denonartean, Cénlit argitaletxearen barruan sortu zenetik, hamar urte pasa dira eta gure katalogoa sendotu egin da, euskarazko edizioaren paisaia. Gure apustua euskal idazle eta irudigile berriak, egile ospetsuen material berrien bilaketa (album ilustratua, nobela grafikoa, abezedarioak, kartoizko liburuak) eta nazioartean itzala duten idazleen itzulpena da eta bide horretan mantentzen gara. Argitaletxeak, haur literatura, gazte literatura eta bere inguruan mugitzen diren genero guztiei begira dago, eta gaur egun dauden joeren parean goaz. 2020an gure erronkak mantenduko ditugu, gehienbat

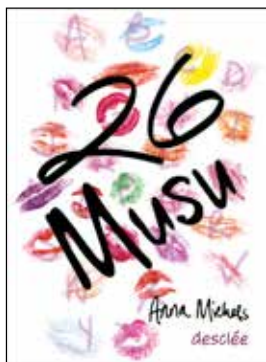
haur eta gazte literaturan, euskal irakurleak mantentzeko eta sortzeko. Brazilen jaioa eta Barzelonan bizi den **Rodrigo Mattioli** idatzitako eta ilustratutako *Zuhaitz bat* liburuak Apila primera impresion 2019 saria jaso zuen. **Jone Hualde** itzultzaileak euskaratu du. *Zuhaitz bat* liburuak egile honen lehenengo proiektua da. 2019an, Cheltenham Illustration Award jaso zuen eta urte berean Border(less) Lines zerrendan aukeratuta izan zen. 2018an Key colours ilustrazio sarian finalista geratu zen.

Zuhaitz bat album ilustratua da eta album guztiak bezala bi urtetik aurrera gomendatzen ditugu, umeek entzuteko eta

ikusteko. Gero, bost-sei urtetik aurrera, bakarrik irakurtzeko aukera izango du. Album ilustratu hau oso aproposa da etxean irakurtzeko edota gelan lantzeko. Liburu honetako protagonistak Alina du izena. Alinak zuhaitz bat landatzea erabaki zuen, eta dena hasi zen aldatzen. Batzuetan erabaki txiki bat nahikoa izaten da inguruan dugun guztia eraldatzeko. Nahiz eta liburu honetan ekologia ideia nagusia izan, zerrendak lantzeko eta gauzak zenbatzeko baliagarria da, liburuaren ardatz narratibo nagusia zerrenda baten bitartez garatzen baita. Baina nola bukatuko da zerrenda? Liburu honekin «Alina bilduma» jaio da.

ZUHAITZ BAT
Rodrigo Mattioli
DENONARTEAN

26 MUSU
Anna Michels
DESCLÉE

DESCLÉE

Graduazioaren ondoren mutil lagunak bat-batean uzten duenean, Vedak udako maitasun erronka bat jartzen dio bere buruari, orrialdea pasa eta aurrera egin ahal izateko: hogeita sei mutil musu ematea, mutil bat alfabetoko letra bakoitzeko. Vedak ez zuen pentsatuta uda horrela hastea, alegia, mutilak utzita. Markek argi uzten dienean haien artekoa bukatu dela, Vedari bihotza apurtzen zaio eta umiliatuta sentitzen da, baina, aldi berean, inspiratuta dago, eta hori da garrantzitsuena. Horrela bada, bere bizitzako mai-

tasun erronkari ekiten dio: udaz baliatzea Mark ahazteko, orrialdea pasa eta aurrera egiteko. Egin behar duen guztia da izen desberdina duten hogeita sei mutil musu ematea; mutil bat alfabetoko letra bakoitzeko. Vedak aukera guztiak baliatuko ditu bere zerrendara musuak (eta mutilak) gehitzeko: hasi herriko desfilearen egunerako jartzen duten noriaren goiko aldean, eta buka Michigan lakuko dunetan. Laster, Marken haustura ez da hain mingarria izango. Baina Vedak uste duenean musuen

afera guztia erabakita duela, bere mundua hankaz gora jarriko duen pertsona batekin egingo du topo. Barre eragile eta adore emaille, bietatik du **Anna Michels** idazlearen lehen lanak. Neska baten istorioa kontatzen du, zeina konturatzen baita ustez bizitzako maiteari agur esan eta aurrera egin ahal izateko, beste aukera bat eman behar diozula zure buruari, eta berriro maitatzeko ausardia izan. Hogeita sei musu udaren, laguntasunaren, eta musu ematearen arteko konbinazio bikaina da!

26 MUSU

OLAIALAIA, LEHEN EMOZIOAK IKASTEN

TTARTTALO

Nire lehen emozioak bilduma argitaratu du Ttarttalo argitaletxeak Olaialaia ibilerak plazaratzeko. Pertsonaia **Marie-Agnès Gaudrat**en irudimenari zor zaio eta **Frederic Benagli**aren ilustrazioez jantzita agertu da. Eguneroko bi- zipenetan oinarritutako istorio bizi eta samurren bidez, irakurle txikiak bere garapen emozionalean oinarritutakoak diren sentipenetan murgiltzeko aukera izango du. Horrezaz gain, emozionalki korapilatsuak diren egoera ezberdinetatik onik nola atera deskubrituko du. Izan ere, bildumako lehenengo ipuinetan sentimendu indartsuak landuko ditu Olaialaiak: ernegua, amorrua eta poza. Lehenengoak ondo kudeatzen

eta baztertzen ikasiko du. Bestea, ordea, bere inguruan nola erein. **Marie-Agnès Gaudrat** umeentzako liburu eta ipuin andana idatzita dago. Eskarmentu handia dauka sektorean eta gaur egun Frantziako Bayard aldizkari talde ospetsuan ume txikiaren ataleko zuzendaria da. Haurren ezagutza zabal hori eta bere idazkera trebea umeentzako albumen zerbitzura jarri ditu. *· Badakizue poza ereiten?* Olaialaia jaio zenean, pozak hazi pila erein zuen hura maite zutenen bihotzetan. Aitonak esan dio hori eta Olaialaiak sinetsi dio, jakina, baina hobeto ulertu nahi luke: nolakoak dira pozaren haziak? Nola bereizten dira? Ureztatu

egin behar al dira? Eta hala bada, zenbatetan? Orduan, aitonak azaldu dio... Pozik hazteko album gozatsua. *· Utzi bakean, ernegua!* Gaur, bai arraroa, Olaialaiak ez dauka ezertarako gogorik! Kexaka dabil eta bakean uztea nahi du. Kuxuk, bere munstro-lagun txikiak, badu susmoren bat. Jakina! Ernegua da Olaialaia sarean endredatu duena! Zelan askatu? Energiaz beteriko albuma, umore ona berreskuratzeko. *Nire lehen emozioak* saileko liburuak 4 urtetik gorako haurrei zuzenduta daude, eta ipuinez gain, ariketak eta psikologo eta hezitzaile aditu baten aholkuak jasotzen dituzte.

UTZI BAKEAN, ERNEGUA!
Marie-Agnès Gaudrat
TTARTTALO

BADAKIZUE POZA EREITEN?
Marie-Agnès Gaudrat
TTARTTALO

**Badatoz
jolasak!**

ekar

CUENTAS PARA ENHEBRAR GRANJA

JANOD

Joko bi batean, ume txikientzat.
Zurezko figura ederrekin istorioak kontatu
eta irudimena garatuko dute.

SWIP'S SHEEP

DJECO

Karta joko honetan ardi gehien lortzen dituenak irabaziko du.
Txakurrek ardiak zaintzen dituzte, otsoek eraso egiten diete eta
gu gure ardiei eusten eta lehiakideenak lortzen saiatuko gara.

ZOMORROAK

HABA

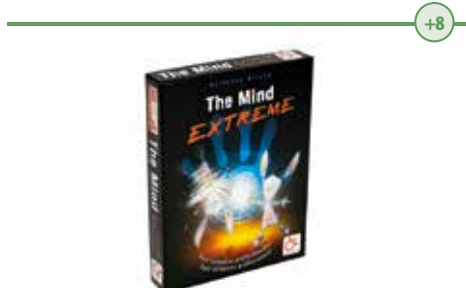
Higuingarriak dira eta bazter guztietan daude! Baina, zenbat,
zehazki? Hartu gogoan non dauden gordeta labezomorroak,
kakalardoak eta haien lagunak eta elkar itzazu.

LOS FUTBOLISIMOS: CAMPO 4

TRANIS GAMES

Juego de cartas familiar ambientado en los libros de
Los Futbolisimos, donde un grupo de jóvenes participan en
un partido de fútbol, a cuatro porterías.

THE MIND EXTREME

MERCURIO

Si eres todo un fan del galardonado bestseller The Mind,
¡entonces tienes que probar esta versión Extreme!

ARRE UNICORNIO!

ZACATRUS

Arre Unicornio es un juego de cartas,
de roles ocultos, ambientado en un manicomio
de muy bajo presupuesto.

TIME'S UP! PARTY GMS

ASMODEE

Helburua erraza da: ematen dizkiezun pisten bidez,
zure taldekideek pertsonaia ospetsuak
nortzuk diren igarri beharko dute.

NEGRA
ALFAGUARA

**VUELVE
CARMEN MOLA
SIN LÍMITES**

**El último fenómeno
de la novela negra
española con más de
150.000 lectores.**

**Elogio unánime
de la crítica.**

ALFAGUARA

Penguin
Random House
Grupo Editorial

f t i y megustaleer

Disponible
audiolibro y ebook

www.megustaleer.com

+4

**ELMERREN
URTEBETETZEA**
David McKee
EREIN

Elefanteek erabaki dute beren txanda dutela Elmerri txantxa bat egiteko: animalia guztiek biharko haren urtebetetzea ahazten ahalegindu behar dute! Baina eguna iristean trikimailuak ez du funtzionatu erabaki bezala.

EZKUTALEKUA
Susanna Mattiangeli
IBAIZABAL

«Hannah, non zaude?», galdetu du ahots batek. Baina Hannah ez da azaldu. Parkean dago, baina oso lanpetuta dabil, antza. Beldarrak eta makilak bildu, arku bat eta geziak egin, eta hostoz ohe bat eraiki behar du.

**IKUSI DUZU
ELEFANTE?**
David Barrow
TXALAPARTA

Liburu irigarri bat, ahoz gora irakurtzeko aproposa. Gela erdiko elefantearen irudiak adierazten du denok ohartu eta inork aipatzen ez duen hori.

**MERIENDATZERA
ETORRI ZEN
TIGREA**
Judith Kerr
PAMIELA
KALANDRAKA

Sofiak atea zabaldu zuen, eta tigre marradun iletsu handi bat zen. Tigreak esan zuen: «Barkatu, baina oso gose naiz. Meriendatu nezake zuekin?». Sofiaren amatoxk esan zuen: «Bai, noski, sartu, sartu»...

+6

**ANIMALIEN
GAUA**
René Mettler
TTARTALO

Ilunabarretik egunsentiraino, animalien bizimodu sekretua ezagutuko dugu, edertasun handiko irudien eta istorio zirraragarrien bitartez. 40 espezie baino gehiago ikus ditzakegu beren inguru naturaletan.

**KATTA
AMETSETAN**
Miren Agur Meabe
ELKAR

Udaberriarekin batera, basoa kolore berriz jantzi da. Neguko lozorrotik irtenda, Katta, inguruak miatzeko gogoz, zuhaitzera igo da. la iritsi da zeruraino.

+6

**SOS
BENETAKO
MUNSTROAK
PLANETARI
MEHATXUKA**
Marie G. Rhonde
TTARTALO

Munstroak dabilta planetari mehatxuka. Ekaitzak sortzen dituzte, ibaiak eta lakuak idortzen, animaliak uxatzen. Zaborkong itzela, Ketaketza nardagarria, Koipedonte likatsua edo Hirisaurus geldiezina hain dira izugarriak...

**AIERT ETA
HERENSUGEA**
Patxi Zubizarreta
IBAIZABAL

Maren eta Aiert Joanes artzainarekin elkartu dira Aralarren. Joanesen eskutik Aralarreko naturaren edertasuna eta handitasuna hobeto ezagutzeko aukera izango dugu.

**JOLASTU ETA
SORTU
MORTINAREKIN**
Barbara Cantini
MEZULARI

Sartu Mortinaren munduan eta ikasi hura bezala jantzen eta makillatzen, etxekoandre edo etxekojaun zombi perfektua izaten eta hotzikarak sortzen dituzten txistek kontatzen. Moztu kala-baza bat, apaindu logela eta gonbidatu lagunak.

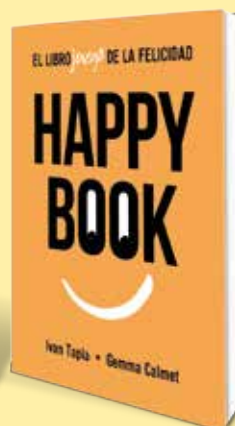
**CLAUDE ETA
MORINO 1.
MADARIKAZIOA**
Adrien Albert
ASTIBERRI

Gau erdian, Morinok, ohi bezala, karabanako tranpola zabaldu, eta txiza egin du. Baina, oraingo honetan, azpian lurperaturik zegoen eskeleto txiki baten gainera erori da infusioaren txiza, eta eskeletoa esnatu egin da.

**¡ESTE VERANO
DISFRUTA EN FAMILIA!**

PAIDÓS LUNWERG EDITORES

+6

ANIMALIEN INBENTARIOA IRUDIDUNA
Virginie Aladjidi
PAMELA KALANDRAKA

Inbentario honek ehun bat espezie biltzen ditu, hala ornodunak —ugaztunak, hegaztiak, arrainak, anfibioak, narrastiak— nola ornogabeak, zeinak, 60 klase baino gehiagotan sailkatuturik, animalia espezieen % 95 baitira.

TXIMAOKERREN PIKONDOA
Ana García Castellano
TXALAPARTA

Nork ez du bidean dagoen frutabola horretatik fruitu bat inoiz hartu? Horixe bera irrikatzen du-te eskolara bidean doazen ume hauek, pikondo baten aurretik pasatzen diren aldiro.

XATUR ETA TXIMELETA
Beatriz Yubero
EREIN

Xatur, batzuetan, zer egin jakin gabe geratzen da. Tximeleta adiskideak ulertzen laguntzen dio zer gertatzen ari zaion.

MARIMATRAKAK. TXANTXA GUTXI
Ana Jaka
ELKAR

Gizotsoak eta pixoihalak eta Osaba zirikatzailea istorioek osatzen dute Marimatrakak bildumako bosgarren ipuina. Noa eta Leak, ohiko alaitasunaz gain, beren nortasunaren beste alderdi batzuk ere erakutsiko dizkigute.

+8

MI ABUELO TENIA UN HOTEL
Daniel Nesquens
ANAYA

En las habitaciones del hotel Eloísa se alojan unos clientes muy peculiares y se dan las situaciones más estrambóticas. XVII Premio Anaya de Literatura Infantil y Juvenil, 2020.

HALTZAREN MUINOA
Anjel Lertxundi
ELKAR

Gure letren maisu handia den Anjel Lertxundik liburu itxuraz xume baina izatez mamitsua eskaintzen digu, hainbat perla ederrez beterikoa, eta hori guztia janzteko, Antton Olariagaren marrazkien laguntza paregabea izan du.

LA AVENTURA DE LOS BALBUENA CON LOS INVENTORES DEL FÚTBOL
Roberto Santiago
SM

A la sombra del Big Ben, en la capital del Imperio británico, Los Forasteros y Los Fútbolsimos unirán fuerzas por primera vez contra un poderoso enemigo. Y quizá, sin saberlo, darán algunas ideas que cambiarán el fútbol para siempre.

ARRASTOA
Juan Kruz Igerabide
ALAI

36ko gerraren atarian, guardia zibil bat bidali dute Lekunberrira hilketa bat ikertzerako. Hantxe ezagutuko du pertsonaia bitxi bat eta haren bizitza kontatuko digu, zeina korapilatzen baita, azkenean, hilketarekin eta gerra hasi berriarekin.

+12

LA VERSIÓN DE ERIC
Nando López
SM

Eric tiene veinte años y todo un futuro como actor de éxito. Sin embargo, la madrugada del 13 de julio se presenta en comisaría para confesar un crimen. Cualquier suceso tiene un pasado y muchas formas de contarlo. Esta es la versión de Eric.

LA PROMESA DE JULIA
Blue Jeans
PLANETA

Cuando Julia comienza a estudiar Criminología en la universidad, uno de sus profesores decide plantearle un controvertido ejercicio: analizar el caso de Pedro Juncosa, un psicólogo que murió ahorcado cinco años atrás.

LOS JUEGOS DEL HAMBRE. BALADA DE PAJAROS CANTORES Y SERPIENTES
Suzanne Collins
RBA MOLINO

Es la mañana de la cosecha que dará comienzo a los décimos Juegos del Hambre. En el Capitolio, Coriolanus Snow, de dieciocho años, se prepara para una oportunidad única: alcanzar la gloria como mentor de los Juegos.

LOS SECRETOS DE WINTERHOUSE
Ben Guterson
LA GALERA

Cuando Elizabeth vuelve al hotel Winterhouse para pasar las vacaciones, Freddy y ella investigan el misterio que rodea a Riley S. Granger, un huésped del hotel que dejó atrás artefactos de lo más extraños.

Pequebiblioteca ambulante para un verano al sol
usborne.es

NOBEDADEAK

liburuak

PATUAREN ZURRUNBILOAN
Iker G. Rike
EREIN

Iker Garciak trama konplexu baten alde egiten du bere estreinako literatura lanean. Eleberri beltz bat da, eta irakurleok istorioan erabat murgilarazten gaitu, Asier Escibanoren urratsei adi, ondoren zer gertatuko zain.

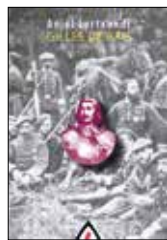
HAIZE-LEKUAK
Amaia Telleria
ALBERDANIA

Mikelak supituki utzi beharko du atzean base-rikko haurtzarora, ama alargunak Altsasun entregatzen duen unean. Han, gerra zibilaren itzal eta ilinti bizi-bizien artean, neskame arituko da hamahiru urte apenas dituen neskatoa.

HOTZ INDUSTRIALA
Julen Belamuno
SUSA

Bost ipuinez osatuta dago Julen Belamunoren *Hotz industriala*. Egunerokotasunaren zama astu-negia bihurtzen denean, lanegunaren amaieran hartutako tragoa ere izan daiteke itxaropena.

GILLES DE RAIS
Anjel Lertxundi
ALBERDANIA

Vincent antzerkilariak bizitza aldatuko dion bisita bat jaso du. Bi militar karlista dira. Arrotz egiten zaio haien gerra, iletratu basatien eta letratu usteen arteko kontutzat baitauka Pirinioen hegoaldean dabilen liskar dinastikoa.

IBAIERTZEKO IPUINA
Oihane Amantegi
ELKAR

Ibai bat, Amerikako Estatu Batuetako hegoaldeko bazter galdu batean, zehazten ez den garai ia mitiko batean. Horra eleberri labur bezain hipnotiko honen kokalekua. Eta ibaiaren ertzetan bizi den jendea.

HIRU GELTOKI LURRUN
Galder Perez
SUSA

Baratze baten erdian dagoen aulkiak bezala, "ez-lekuan" dauden objektuek arreta sortzen dute guregan. "Ez-lekuan" dauden gauzek, jendeak, hitzek... Galder Perezen hiru obra biltzen ditu bilduma honek: *Lurrun minez*, *Lau metrora* eta *Off the record*.

ESKUKO EKIPIAJEA. EUSKAL IPUIN MODERNOEN ANTOLOGIA (1963-2018)
Ibon Egaña
ALAI

1963an hasi eta 2018an amaitzen den bidaia proposatu nahi du liburu honek. Euskal ipuin modernoetan barnako ibilbidea. 25 idazle eta beste horrenbeste narrazio bidelagun hartuta.

BEGIAK ZERUMUGAN
Miren Agur Meabe
ELKAR

Urteak bete dituzten arren, adinez zahartu gabe, haurtzaroko ahotsei, soinuei, paisaiei antzematen jarraitzen dieten irakurleei idatzi dizkie Miren Agurrek poema hauek, begiak zerumugan jarrita, Ane Pikazaren paisaiak eta koloreak lagun.

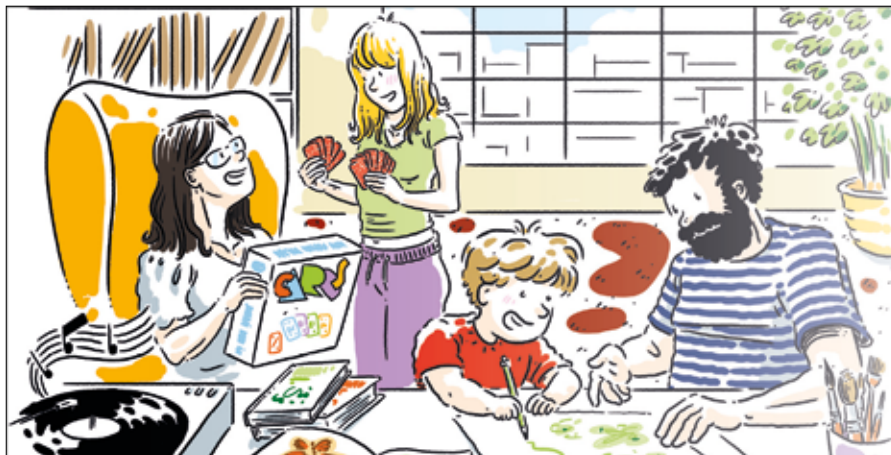
GAITZAREN LOREAK
Charles Baudelaire
BALEA ZURIA

Hauxe da poeta frantziarraren lana euskaraz osorik ematen den lehen aldia. Gertaera literario pozgarri baten aurrean gaude, zalantzarik gabe. Walter Benjaminen ustez, Europa osoan oihartzuna izan zuen azken obra lirikoa dugu.

JUNE JORDAN
June Jordan
SUSA

Munduko Poesia Kaierak bildumako ale hau June Jordanen jardunari erreparatu dio. XX. mendeko bigarren erdian poesia estatubatuarra astindu zuenetako bat izan zen. Gaurtik ikusita, garaiei aurrea hartu ziela esan daiteke.

Erosi etxean
liburu-dendan bezala
Compra en casa
como en la tienda

www.elkar.eus

elkar

ARO BEILEGIA
Lizar Begoña
BALEA ZURIA

Lizar Begoñaren lehen poema-liburu honek DK Poesia Lehiaketako III. Ekitaldia eskuratu du. Liburu freskoa eta indartsua da. Kritika zuzena egiten dio gaur egungo gizarteari hizkera liriko ilun berezi batez.

**EUSKARA BATUA
ETA TOKIAN
TOKIKO
ERABILERA:
KORAPILOAK
ETA ERROINKAK**
Batzuk
EUSKALTZAINDIA/
EZKERRABERRI

Ezkerraberrik eta Euskaltzaindiak 2018an antolatutako jardunaldian Mikel Zalbidek, Adolfo Arejitak, Joxerra Garziak, Inma Muñoak, Orreaga Ibarrak, Xabier Euzkitzek eta Asisko Urmenetak egindako gogoetak dakartzat liburuak.

**EMAKUMEAK
TEKNOLOGIAREN
HISTORIAN**
Gontzal Avila
EREIN

Liburu hau urrats txiki bat baino ez da teknologiarekin, asmakizunekin, enpresarekin eta beste hainbat arloarekin zerikusia izan duten emakumeak nabarmentzeko eta egokitu izan zaien egitekoala zaltzatzan jartzeko.

KOBANE CALLING
Zerocalcare
FARMAZIA
BELTZA

Euskarazko argitaraldia "orain" dator eta ez da kasualitatea. Izan ere, "Zer zioskun mundu guztiak? Turkia hastear dela gerra berri batean kurdien aurka", 2016an horrela bukatu zuen Zerok Kurdistango bidaien kronika. Orduan da orain.

**EUSKAL
KANTAGINTZA
BERRIA
(1961-1985)**
Pako Aristi
EREIN

la 25 urte ziren Mixel Labegueriek lehen diskoa atera zuenetik, euskal kantagintzak eragin handia zeukan, gure kultura-oinarri sendoenetako zen, kantari berriak zetozen, eta egoera dinamiko horren argazki bat egin nuen.

**EUSKAL
DEMOKRAZIA
PATRIARKALA**
Batzuk
ELKAR

Euskal Herriko patriarkatu neoliberalaren ezaugarri estrukturalak eta emakumeen eta gizonen ongizatean, boteretzan eta demokratizazioan dituen ondorioak dakartzat liburu honek. Jule Goikoetxea, Lore Lujanbio, Zuriñe Rodriguez eta Estitxu Garaik idatzi dute.

**BAGINEN.
EUSKAL HERRIKO
HISTORIA
EMAKUMEEN
BITARTEZ**
Cira Crespo
TXALAPARTA

Artxibo lan zorrotza egin dute Cira Crespo historialariak eta Elena Córdia ilustratzaileak kutsu literarioa azterlan hau eraikitzeko. Historiariretik gure garaira arte, berrogeita hamarren bat emakume aurkeztu digute.

**PENTSAMENDUAREN
HISTORIA
EUSKAL HERRIAN**
Joxe Azurmendi
JAKIN
IRAKURGAIAK

Liburu harrigarri baten aurrean gaude. Euskal pentsamenduaren entziklopedia. Pentsamenduak eta eskolak gure herrian izandako historiaren ideia orokorra eskaintzen digu, mila urte luzeri emandako gainbegiratuari esker.

NVN
NAVONA

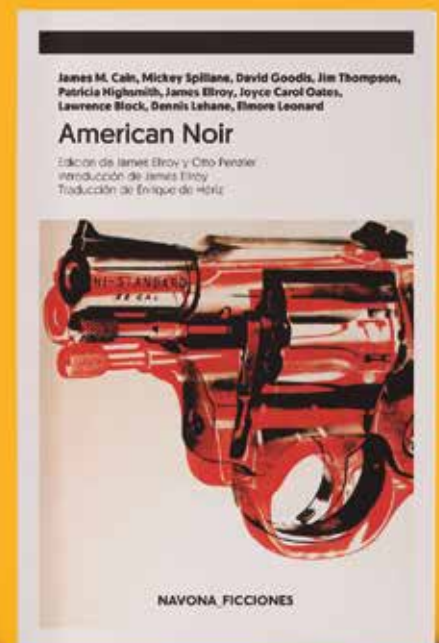
Lana Bastašić
Atrapa a la liebre
Traducción de Pau Sanchis Femenia

«Lewis Carroll y Elena Ferrante en un País de las Maravillas balcanizado».
JASMINA VRBAVAC
NAVONA FICCIONES

Lawrence Osborne
Solo para soñar
Un caso de Philip Marlowe
Traducción de Jorga Sakaberni

«Osborne y Chandler hacen una pareja perfecta».
WILLIAM BOTS, THE GUARDIAN
«Es maravilloso ver a Philip Marlowe de regreso, pero en un último caso, gracias a la elegante y poco sentimental prosa de Lawrence Osborne, si se gusta el noir, sirve una copa bien fuerte y disfruta de una última noche tan negra como tu alma».
JOSEPH KNOX, THE OBSERVER
NAVONA FICCIONES

James M. Cain, Mickey Spillane, David Goodis, Jim Thompson, Patricia Highsmith, James Ellroy, Joyce Carol Oates, Lawrence Sanders, Dennis Lehane, Elmore Leonard
American Noir
Edición de James Ellroy y Otto Penzler
Introducción de James Ellroy
Traducción de Enrique de Méz

NAVONA FICCIONES

NOVEDADES

libros

LOS ÚLTIMOS ROMÁNTICOS
Txani Rodríguez
SEIX BARRAL

La vida de Irune transcurre entre su casa y la fábrica de papel en la que trabaja, en un pueblo industrial cerca de Bilbao. Cuando surge un conflicto en la fábrica, sin saber muy bien cómo, Irune acaba viéndose involucrada.

UNA TUMBA EN JERUSALÉN
José Javier Abasolo
TXERTOA

Claude Larrouy, un agente de los servicios de información del lehendakari Aguirre, se infiltra en la comisaría de Baiona y averigua la identidad de unos oficiales de las SS que asesinan a mujeres.

BELLUM CANTABRICUM
José Manuel Aparicio
EDHASA

Corre el año 26 a. C. Roma busca cómo conquistar a los indomables cántabros y astures. Mientras la ciudad fortificada de Bérvida se consume en llamas, Sekeios, mercenario austrigón al servicio de Roma, huye del campamento.

POSTALES DEL ESTE
Reyes Monforte
PLAZA & JANÉ

En septiembre de 1943, la joven Ella llega prisionera al campo de concentración de Auschwitz, desde Francia. La jefa del campo de mujeres, la sanguinaria SS María Mandel, la incorpora como copista en la Orquesta de Mujeres.

EL PAN QUE COMO
Paloma Díaz-Mas
ANAGRAMA

Voy a comer. Con esta escueta frase arranca este libro sobre la comida. Se desarrolla alrededor de un modesto cocido que la protagonista se dispone a comer en su casa. El resultado es un texto que maravilla.

CON EL AMOR BASTABA
Máximo Huerta
PLANETA

Ícaro vive con resignación la decadencia del matrimonio de sus padres, la angustia de su madre por el futuro que tendrán que afrontar solos, la confusión de su padre, la inquietud de toda la familia.

MUJERES QUE NO PERDONAN
Camilla Läckberg
PLANETA

Ingrid, Victoria y Birgitta son tres mujeres muy distintas. Para el resto del mundo, llevan vidas aparentemente perfectas, pero las tres tienen algo en común: sufren en secreto la tragedia de vivir sometidas a sus maridos.

EL MAL DE CORCIRA
Lorenzo Silva
DESTINO

Un varón de mediana edad aparece brutalmente asesinado en una playa de Formentera. Según testimonios recogidos por la Guardia Civil, en días previos se le había visto en locales de ambiente gay de Ibiza.

EL CORAZÓN CON QUE VIVO
José María Pérez Perodis
ESPASA

Título ganador del premio Primavera de Novela 2020. Una novela apasionante sobre el poder de los afectos, la fuerza de la dignidad y la necesidad de la reconciliación sincera.

LA HORA DE LOS HIPOCRITAS
Petros Markaris
TUSQUETS

Para Jaritos, el esperado nacimiento de su nieto conlleva un significativo cambio en su vida privada. Sin embargo, la alegría por ese emotivo acontecimiento se ve eclipsada por la llamada que le anuncia el asesinato de un famoso empresario.

LA NIÑA DEL CUADERNO
Bart Van Es
DUOMO EDICIONES

Esta es la extraordinaria historia real de Lientje de Jong, una joven en la Holanda ocupada que se escondió de los nazis en las casas de una red clandestina de familias adoptivas, entre ellas, la de los abuelos del autor.

ATRAPA LA LIEBRE
Lana Bastašić
NAVONA

He aquí una *road trip* literaria, una novela brillante y devastadora que retrata la complicada relación entre dos personajes inolvidables. A la vez, nos muestra cómo siguen resonando los traumas de un grave conflicto.

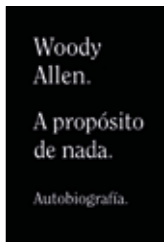
BASILISCO
Jon Bilbao
IMPEDIMENTA

Insatisfecho con su trabajo como ingeniero, el protagonista de *Basilisco* se traslada a California, donde conoce a Katharina, una joven que acabará convirtiéndose en su mujer, y John Dunbar, un trampero que lleva muerto más de un siglo.

MATONES
Bingen Amadoz
PAMIELA

La casa de los Amadoz es la última en el camino al matadero. Y ahí están ya aporreando la puerta de entrada mientras gritan fanfarrones, con la valentía que les dan las armas: "¡Miguel Amadoz! ¡¡¡Que baje!!!".

A PROPÓSITO DE NADA. AUTOBIOGRAFÍA.
Woody Allen
ALIANZA

En un texto a menudo hilarante, haciendo gala de una franqueza sin límites, lleno de creativas intuiciones y de bastante perplejidad, Woody Allen cuenta su historia, aunque nadie se lo haya pedido.

NEUROEDUCACIÓN Y LECTURA
Francisco Mora
ALIANZA

Este libro trata de esos vericuetos del cerebro por donde corren las letras, y de cómo con ellas se enciende una nueva luz para uno mismo y el universo que contempla. Y también, sobre todo, de cómo se aprende a leer.

LA CONSULTA
Harkaitz Cano
TXALAPARTA

Cómic en el que Adur Larrea y Harkaitz Cano bucean mediante la ficción en la intimidad de Santi Brouard, entretejiendo su perfil público y su vida privada con los años ochenta como telón de fondo.

REIR ES LA ÚNICA SALIDA
Andreu Buenafuente
HARPERCOLLINS

Andreu Buenafuente ha escrito un apasionado diario de su puño y letra con dibujos donde vuelca la adrenalina de sus noches en Late Motiv, reflexiones sobre sus días en Madrid y sobre Barcelona.

LA DESAPARICIÓN DE LOS RITUALES
Byung-Chul Han
HERDER

Este ensayo de Byung-Chul Han es un llamamiento a la salvaguarda de las fuentes de adhesión social y de familiaridad. Reflexiona sobre estilos de vida alternativos que serían capaces de liberar la sociedad de su narcisismo colectivo.

ENCUENTROS CON LIBROS
Stefan Zweig
ACANTILADO

Zweig fue un lector empedernido que plasmó sus observaciones tanto en reseñas en la prensa escrita como en los prólogos a la obra de otros autores. Los textos aquí reunidos dan buena prueba de su sagacidad, erudición y elegancia.

PANDEMOCRACIA. FILOSOFÍA DE LA CRISIS DEL CORONAVIRUS
Daniel Innerarity
GALAXIA GUTENBERG

Una pandemia es una enfermedad infecciosa que afecta a todos, mientras que una epidemia se limita a un área geográfica. Nuestros instrumentos de gobierno están diseñados para gestionar epidemias y no pandemias.

EL LIBRO NEGRO DEL BBVA
Oriol Mallo
TXALAPARTA

Con la información aportada por un fiscal anticorrupción y un abogado-notario del BBVA en Puerto Rico, Oriol Malló traza la crónica más negra y oculta del segundo banco del Estado español.

CUMBRES ANEJAS
Javi Urrutia,
Rafa Bartolomé
SUA EDIZIOAK

Este que tienes en tus manos es el libro que faltaba, el que une cumbres hermosas y relevantes próximas a Euskal Herria. Recopila 57 montañas bien conocidas de Burgos, La Rioja, Cantabria, Soria, Bearn y Huesca.

PRAGA 2020. GUÍA TOTAL URBAN
VVAA
ANAYA

La Plaza de la Ciudad Vieja de Praga es una de las más bellas de Europa, escenario de episodios de primer orden y resumen de la historia de la capital checa. En ella comienza la visita que propone esta guía.

BIZKAIA. 53 RUTAS POR SENDEROS PR
Ricardo Hernani
SUA EDIZIOAK

Este libro es la guía de todos los senderos de Pequeño Recorrido (PR) de Bizkaia. Descubre rincones tan bellos como poco frecuentados: calas y atalayas costeras, bosques autóctonos, cascadas, y, por supuesto, cumbres panorámicas.

BILLETE DE IDA. SIETE VIDAS SOBRE RUEDAS
Jonathan Vaughters
LIBROS DE RUTA

Jonathan Vaughters se ha convertido en una de las personas más influyentes del ciclismo actual. Este exciclista, antiguo compañero de equipo de Lance Armstrong, llegó a batir el récord de la ascensión al Mont Ventoux.

**MÁS NEGRA.
MÁS ADICTIVA.**

**VUELVE
CAMILLA LÄCKBERG.**

Planeta

@editorialplaneta

@editorialplaneta0

@edit_planeta

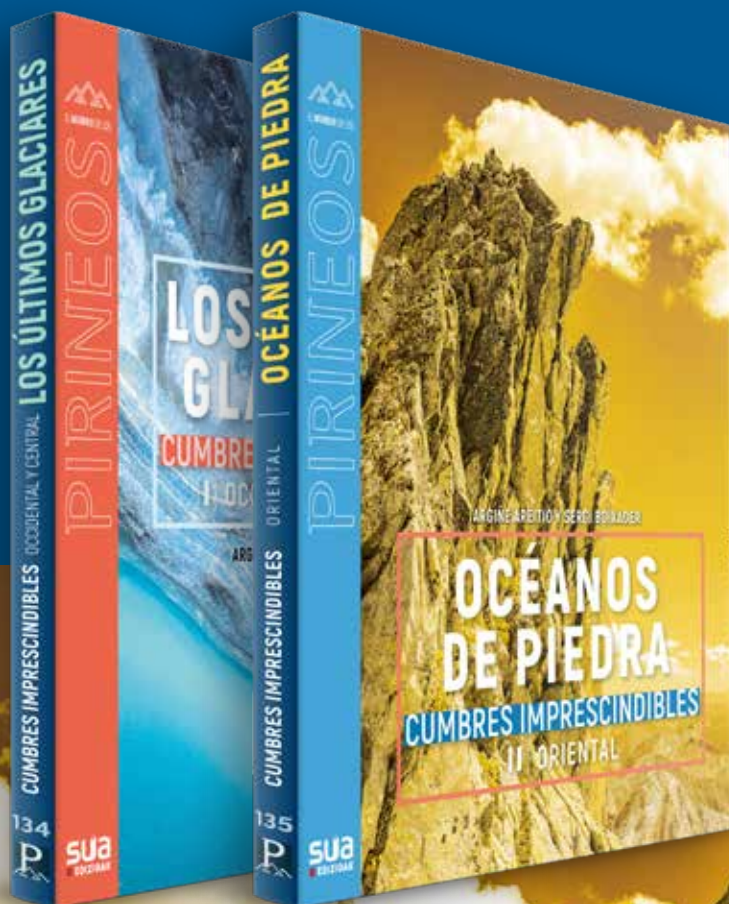
#MujeresQueNoPerdonan

BILDUMA BERRIA · NUEVA COLECCIÓN

EL MUNDO DE LOS
PIRINEOS

Hirugarren zenbakia SALGAI
Tercer número A LA VENTA

ARGIÑE AREITIO Y SERGI BOIXADER

**OCÉANOS
DE PIEDRA**
CUMBRES IMPRESCINDIBLES
[II] ORIENTAL